

GLASNIK

OKTOBER 1987, ŠTEVILKA 10, LETO XXI

IMP Glasnik izdaja Delavski svet sozda IMP — Industrijska montažna podjetja v 7.200 izvodih. Uredništvo: Ljubljana, Likoarjeva 6, telefon (061) 321-043. Glavni in odgovorni urednik je Janez Votek. Člani odbora za obveščanje sozda IMP so: Ladislav Abraham, Anka Brezec, Aleš Fujan, Bojan Germovšek, Dušan Hočevar, Vinko Jager, Dragica Janežič, Jože Kovač (predsednik), Biserka Lazar, Marija Leskova, Joži Pipp, Majda Slapar, Silva Škoda, Tomaž Štraki, Helga Volk, Primož Zupančič, Marjan Žnidaršič. Tiska Tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani. Nenaročenih rokopisov ne vračamo. Po mnenju Sekretariata za informacije IS SRS št. 421-1-72 z dne 26. 9. 1974 je IMP Glasnik oproščen temeljnega davka od prometa proizvodov.

Praznovanje 40-letnice

13. novembra svečana akademija

Zelo naglo se približuje november, ki smo ga predvidevali za proslavitev 40-letnice IMP. 13. november je določen za proslavo, ki bo v srednji dvorani Cankarjevega doma, kjer je prostora za prek 600 ljudi. Proslava bo potekala v obliki slavnostne akademije na poslovnem nivoju. Ob tej priliki bo podeljenih 6 do 8 priznanj sozda IMP posameznikom. Druga priznanja, ki jih sozd sicer podeljuje ob jubilejih poslovnim partnerjem ali pa kolektivom, bodo na osnovi sklepov delavskega sveta sozda dobitniki prejeli pred proslavo. Državna odlikovanja bodo podeljena v ozdih, v katerih je delavec-dobitnik odlikovanja zaposlen in to potem, ko bodo posamezne občinske skupščine sprejele za to ustrezne sklepe.

Slavnostna akademija bo trajala približno uro in četr. V kulturnem delu bosta sodelovala IMP-jev ženski pevski zbor, klasično instrumentalno glasbo pa bo izvedla komorna skupina.

Pozdravni govor bo imel generalni direktor sozda IMP Franc Kumše. Vsebinska njegovega go-

vora se bo nanašala predvsem na cilje in razvojne usmeritve IMP-ja, le manjši del govora pa bo posvečen zgodovini.

V okviru omenjene akademije bosta v spodnjih prostorih Cankarjevega doma fotografska razstava, ki bo prikazala IMP-jeve dosedanje dosežke, pa razstava

skulptur — dela akademskega kiparja Tomaža Kolariča.

Televizija bo za naš jubilej v četrtek pred proslavo v TV tedniku predstavila IMP-jeve dosežke in opozorila na usmeritve predvsem na področju ekoloških in energetskih vprašanj.

Pa ne bo samo to. IMP bo izdal za svojo 40-letnico almanah. Leto bo zajemal razvojno poslanstvo in poslovno filozofijo naše firme.

Ob tej priložnosti bomo pripravili tudi informacije — namenjene novinarjem v javnem obveščanju. Le-te bodo zajele čim bolj vsestransko predstavitev IMP-jevega dela.

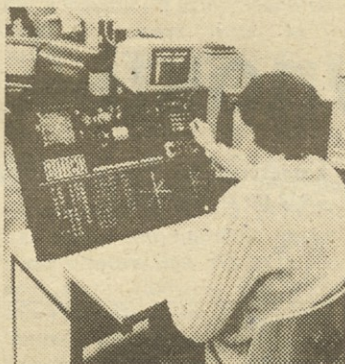
M.P.

Usposabljanje IMP-jevih delavcev

Intenzivni seminar

V Srednji šoli tehniških strok Franca Leskoška-Luke se je začela šolati prva skupina delavcev IMP-ja na računalniško krmiljenih obdelovalnih strojih. Na šolanju je 10 delavcev, za to skupino se bo zvrstilo na tovrstnem izobraževanju še okrog 30 delavcev.

Namen izobraževanja je čim bolj usposobiti naše delavce za delo na CNC obdelovalnih strojih, ki so se že uveljavili v naših tovarnah. Nedvomno sodobna tehnologija zahteva poleg strojev tudi ustrezno izobražene

CMC stroj

delavce, da jih lahko optimalno izkoristimo. Izkušnje so pokazale, da je izobraževanje in usposabljanje na stroju izredno drago, ker je moten izdelovalni proces, poleg tega pa takšen način omogoča le ozko specializacijo za točno določen obdelovalni stroj. Izobraževalni programi na srednji šoli Franca Leskoška-Luke dajejo učencem temeljna znanja, ki jih potem lahko uspešno dopolnjujejo v praksi. Na tej osnovi je možna tudi večja gibljivost delavcev v proizvodnem procesu. Program se odvija v specializirani — moderno opremljeni učilnici, ki je opremljena z didaktičnimi CNC obdelovalnimi stroji tovarne EMCO iz Avstrije (tri stružnice COMPACT CNC, trije vrtno — rezalni stroji FI CNC), mizami za prednastavljanje orodja, videorekorderjem, kamero, barvnimi tv sprejemniki, računalniki, tiskalniki in ostalimi sodobnimi učnimi pripomočki. Pouk imajo organiziran v petih zaokroženih poglavjih, ki se navezujejo drug na drugega.

Za vključevanje v ta program izobraževanja morajo učenci poznati klasične postopke za delo na teh strojih. Hkrati s tem pa delavci dobijo tudi ustrezno znanje za programiranje CNC strojev s pomočjo računalnika.

jv

Podpisana pogodba s Carrierjem

IMP zagrizel v novo jabolko

Skorajda poldrugo leto so tekale priprave in dogovori z ameriško firmo Carrier o poslovno tehničnem sodelovanju in na podpis pogodbe o kooperacijskem sodelovanju. Sklepni akt, torej podpis, je bil opravljen 26. avgusta v IMP Mettalu v Celovcu.

Sodelovanje s Carrierjem sega v čas dogovorov in priprave na podpis pogodbe. Kot nam je povedal generalni direktor sozda inž. Franc Kumše, je IMP vgrajeval hladilne agregate Carrierja že veliko prej — tako na domačem kot na tujem, zlasti iraškem trgu. Da so se ob tem vzpostavile tesnejše vezi, je bila želja IMP-ja, da osvoji tudi tovrstno proizvodnjo. Nenazadnje ne gre prezreti, da imamo v Itaku speljano podobno proizvodnjo. Ta je namreč tehnološko zelo blizu potrebam absorpcijskih hladilnih naprav.

Glede poteka proizvodnje je dogovorjeno, da Itak izdela osnovni agregat in vanj vgradi elemente, ki jih je moč dobiti na domačem tržišču, zatem pa jih bo dobavil IMP Mettalu, ki jih

bo dodelal s preostalimi vgradnimi elementi.

Za proizvodnjo, ki naj bi stekla v začetku prihodnjega leta, je predvideno dodatno usposabljanje strokovnjakov. Po besedah direktorja Franca Kumšeta je bila ena skupina že na usposabljanju v ZDA in sicer za vzdrževanje naprav. Sedaj se odpravlja druga skupina iz Itaka, ki se bo podrobneje seznanila s samo proizvodnjo in tehnologijo. S strani IMP-ja je zadolžen za vse posle Marko Planinc, s strani Carrierja pa Uelli Käser.

Z osvojitvijo proizvodnje hladilnih agregatov bi izključili uvoz tovrstnih izdelkov, medtem ko pa na tujih trgih ostaja marketing še naprej v rokah Carrierja.

jv

Srečanje jugoslovanskih gradbincev

Montaža Maribor prva

Poslovni odbor Interne banke

Bolniki isti

Na seji poslovnega odbora Interne banke so obravnavali likvidnostno stanje v IMP-ju. Po oceni in na osnovi podatkov je likvidnostni položaj v IMP-ju ugoden, razen kroničnih bolnikov, ki so pa itak znani. Sicer je po oceni finančnikov položaj alarmanten v Ten energetiki, ki ima 403.176.000 dinarjev primanjkljaja. Ocene okrog uresničevanja sanacijskega programa v Tenu so pokazale, da se stanje

bistveno ne izboljšuje, ampak celo slabša. Eden od problemov je prav gotovo velik obseg nedokončane proizvodnje. Zato se že razmišlja o dodatnih ukrepih, ki naj bi popravili stanje v Tenu. Z večjimi dohodkovnimi in s tem tudi likvidnostnimi težavami se srečuje tudi Projektiivni biro, ki so tudi posledica neurejenega in nerednega plačevanja že opravljenih del.

Klimat navidezni bolnik

Dohodkovno se je poslabšal položaj v Klimatu, ki ima v tem trenutku 45 milijonov dinarjev primanjkljaja. Po besedah Silvestra Urha iz Klimata so sedanje težave prehodnega značaja in posledica nekoliko manjše prodaje v poletnih mesecih. Zastala je tudi prodaja kolektorjev zaradi formalnih zapletov okrog registracije. Razen tega na neugoden finančni položaj Klimata vpliva porast zalog za 900 milijonov dinarjev, ki pa je nujen zaradi položaja na trgu in vezave proizvodnje stalne pogodbe. Del sredstev pa je vezanih na razvojne naloge. Posebno obremenitev za Klimat pomeni tudi plačilo carinskih obveznosti za nov stroj, ki jih je bilo treba nujno takoj poravnati. Vse to so

vzroki, da je Klimat zaprosil za kredit v višini 260 milijonov dinarjev. Prošnjo je poslovni odbor podprl.

Kot zatrjujejo v Klimatu, so te likvidnostne težave kratkotrajnega značaja, saj predvidevajo, da bo prodaja dosegla vrednost 86 milijard, od tega bodo v Irak izvozili blago v vrednosti 23.000 dolarjev, na Kubo pa bodo izvozili blago v vrednosti 45.000 funtsterlingov.

Na tej seji je bilo dano tudi soglasje za premostitveni kredit Projektiivnemu biroju.

Na koncu so se dotaknili še afere, ki pretresa Jugoslavijo v tem trenutku in povedali, da v IMP-ju z menicami Agrokomerca nismo poslovali.

J. Votek

Ideja se ne vgnezdí povsod

Če izhajamo iz definicije, da je tehnološki razvoj stalno prepletanje idej od najbolj temeljnih do najbolj tehničnih ter uporabnih — in v tem možnosti vsega svetovnega napredka — potem iz tega lahko sklepamo, ko govorimo o tehnologiji in znanstveno-tehnološki revoluciji, na kateri stopnji tehnološkega razvoja smo. To moramo pri iskanju možnosti za vključevanje v tehnološki razvoj vzeti za izhodišče. V ta razvoj se seveda vključuje sleherna ideja, ki pa ostane doma, če najde primerno okolje.

Zato se moramo naprej vprašati, ali lahko stvarno ocenimo stopnjo našega tehnološkega razvoja in ali smo cilje, ki si jih postavljamo stvarno postavlili. Groba ocena našega razvoja potrjuje, da kljub naložbam nismo dosegli kakovostnih premikov v gospodarstvu. Sedanja kriza nam to jasno dokazuje brez podrobnejše analize. Takšna usmeritev nam je prinesla več slabega kot dobrega, četudi jo ocenjujemo z razvojnega vidika. Zato seveda za bolj kakovostne premike v tehnološki prenovi gospodarstva potrebujemo kaj več kot kapital, potrebujemo sodobno organizacijo dela in ustrezne delavnice. Eden temeljnih dejavnikov — ob že omenjenih — je gotovo okolje.

Zato ni naključje, da so največje premike pri preustroju dosegle delovne organizacije, ki so se usmerile na zunanje trge in se vključile v mednarodno delitev dela, skratka organizacije, ki se ravna po zakonih blagovne produkcije. Te organizacije niso držale križem rok, ampak so se začele prilagajati sodobnim tehnološkim zahtevam in se temu ustrezno organizirale.

Da bi se izognili negativnim presenečenjem, mora pri odločitvi imeti prednost določeno je tako mogoče pričakovati, da bi bilo tveganje minimalno.

Skratka za učinkovito delovanje morajo biti razviti vsi podsistemi, še posebej razvojno raziskovalni, ki mora s pomočjo svojih informacij in izsledkov odigrati pomembno vlogo pri sprejemanju odločitev. Ob tem pa mora polno zaživeti tudi aktiviranje tehniške inteligence, katere naloge so inovacije. Inovacijski sistem mora biti organski odraz proizvodnih organizacij, ne pa da smo ga ravno s priseganjem na znanost spravili na raven jalovosti.

Zavedati se je treba, kot pravi Tine Hribar: »Kakor pred peklom, moraš tudi pred znanostjo opustiti vse predsodke, sume, oziroma, pa tudi vnaprejšnja upanja. Vstopiti moraš čist; kolikor nisi čist, moraš pristati na to, da te očisti pekel: znanost.«

J. VOTEK

Preberite:
O menicah
O novih tehnologijah
Velik intervju
Sledimo svetu

Sejem elektronike

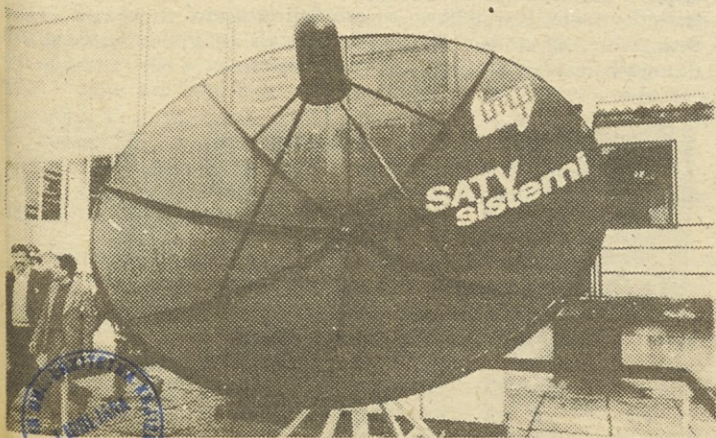
Signalno komunikacijske naprave

Na sejmu elektronike, ki je letos privabil izredno veliko število domačih in tujih razstavljalcev, se je s svojo ponudbo predstavil tudi IMP. Poleg Avtomatike, ki se predstavlja z regulacijsko tehniko, je najmočnejše zastopan Telekom.

Na sejmu so predstavili signalno komunikacijske naprave za bolnice, svetlobno informacijske sisteme, hišne govornilne naprave, pozivne tabloje. Navidezno bi lahko rekli — nič novega, vsaj kar se zunanega videza tiče. Vendar, kot nam je povedal tovarniš Rafael Zorko, gre pri razstavljenih izdelkih za vrsto novosti, ki so jih tokrat prvič predstavili.

S področja telekomunikacij pa so predstavili novo generacijo televizijskih pretvornikov, ki so mobilni in namenjeni za potrebe SLO. Značilnost tega sistema je hitro menjavanje kanalov. Nova je tudi naprava za sprejem in distribucijo satelitskih in drugih televizijskih programov. Razstavljen je bil tudi 10 kW televizijski oddajnik, ki je namenjen RTV Skopje. Razstavili so celovit program s področja kableske televizije, profesionalnih anten in pribora. Sistem satelitske televizije so tudi dejansko predstavili. Sicer pa bomo obsežnejši zapis s tega sejma pripravili v naslednjih številkah Glasnika.

J. V.

Nov sistem SATV

Mi in novi stroji

V korak s svetom

Začeli bomo kar s primerjavami. V Klimatu so pred nakupom nove CNC numerično krmiljene rezalne preše z vrtljivim menjalnim orodjem porabili za izdelavo stranice ventilatorja na klasičen način 3,74 ure, sedaj pa s pripravo le 0,52 ure. S tem so dosegli 7,2 kratni prihranek časa pri izdelavi ventilatorja. Sedaj porabijo za izdelavo ventilatorja do zagona 8,47 ure prej pa 11,69 ure; gre torej za 27,6 odstotni prihranek. To pomeni, da pri povprečni izdelavi 5000 ventilatorjev na leto prihranijo 6 milijard dinarjev. Stroj (Trumf) bo pri uporabi za sedanji proizvodni obseg Klimata amortiziran v 2,5 letih, s povprečno 6 urno zasedenostjo dnevno. S polno izkoriščenostjo pa se bo stroj izplačal v znatno krajšem času. Inž. Jože Javornik razpolaga še z nekaterimi podatki, ki jih je zbral na osnovi ene od ameriških raziskav, kjer ugotavljajo, da so pri tej tehnologiji s CNC strojem po času 20 do 50 odstotni, kar se odraža na prihranku kakovosti in kontroli le-te za 30–50 odstotkov, izmet se zmanjša za 20–30 odstotkov, prav tako zaloge. Prihranki pri pripravljalnih časih so od 25 do 45 odstotkov, prihranki pri gotovih izdelkih in orodjih od 10–40 odstotkov.

Nedvomno pomeni prehod na sodobno tehnologijo tudi posodobitev poslovnega procesa, večjo konkurenčnost, enakovredno nastopanje na tujih – zlasti zahodnih tržiščih in preustroj tovarne same. Programe za proizvodnjo pripravljajo s pomočjo računalnika, kjer s TC-APT programskim jezikom, ki je eden od najbolj razširjenih programskih jezikov za obdelo-

valne stroje, vnesejo osnovne podatke v računalnik. Ta s pomočjo geometrijskih delov posameznih likov, točk, premic, krogov sprogrмира določene elemente, ki jih grafično pokaže na terminalu. Tu se potem lahko ugotovi poleg izdelka morebitna predhodna napaka v konstrukciji oziroma projektni dokumentaciji. Ko je grafični program narejen, se vlučnja na kodirni

trak ter istočasno izpiše delovna lista za posluževalca v proizvodnji. Tako pripravljen program v obliki kodirnega izpisa z delovno listo gre v proizvodnjo k posluževalcu za stroj, kjer ta pripravi ustrezna orodja po priloženi listi, vstavi v sistem kodirni trak in aktivira računalnik na stroju, da ta vé kakšen element mora izdelati.

Nedvomno so s tem v Klimatu veliko pridobili, saj kot pravi inž. Jože Javornik, stroj omogoča obdelavo različnih operacij na različnih mestih z različnimi orodji. Za to bi v klasičnem postopku morali uporabiti vsaj 3 ali 4 stroje z različnimi orodji in pripravljalnimi časi. Vse faze dela so združene, kar pomeni manj dela v tehnoloških službah in manjšo obremenitev zaslužnjakov banke podatkov na centralnem računalniku. Prednost tega stroja pa je tudi v tem, da ga lahko povežejo tudi z drugimi stroji, o katerih prav tako razmišljajo.

J. V.

Posli v tujini

Ali se zunaj trgi spet odpirajo

O poslih v tujini je bilo zadnje čase vsaj na nekaterih zasedanjih političnih organizacij in samoupravnih organov sozda nekoliko več slišati, zato smo o tem povprašali pomočnika direktorja Inženiringa Dušana Hočevarja, ki pravi, da se je obseg ponudb za dela v tujini nekoliko zmanjšal, kar je posledica manjšega povpraševanja. Po opravljenih analizah in do sedaj sklenjenih poslih, glede na vrednost, v Inženiringu ugotavljajo, da je Irak še zmeraj tržišče, kjer smo najmočnejše prisotni.

V Iraku je bila v tem času podpisana nova pogodba za projekt 946 v vrednosti 30 milijonov dolarjev. Na tem objektu bo IMP vgradil strojne instalacije.

Od drugih tržišč je najzanimivejše še zmeraj alžirsko tržišče, kjer so sedaj v končni fazi pogajanja za pridobitev del v Konstantinu na vodovodu. Gre za gradnjo vodovoda, s pripravo pitne vode, kanalizacijo in čiščenjem odpadnih voda. Odprte imajo ponudbe na nekaterih drugih projektih, za katere je pa še težko reči, kdaj bodo podpisane pogodbe.

Na sovjetskem tržišču so pri koncu dela v Puščino, kjer je IMP sodeloval prek Metalke. Prav zaradi dobro opravljenih del in odzivnosti investitorja je moč pričakovati na sovjetskem trgu podpis novih pogodb oziroma posle v še večjem obsegu. V tem času so že v teku pogajanja za dodatna dela. Problem, ki ga je na sovjetskem trgu Dušan Hočevar posebej izpostavil, je pojav konkurence jugoslovanskih podjetij, ki so s svojimi ponudbami znatno cenejša. Vendar kljub težavam, po mnenju našega sogovornika, IMP še zmeraj uspeva ohranjati stik z zunanjimi tržišči.

jv

... iz meseca

V Panoniji so zgradili novo polirnico – le to so prizidali k proizvodni hali. Le ta je bila prepotrebna, saj je bila stara v Cvetkovi ulici premajhna pa preveč odmaknjena od Panonijinih proizvodnih prostorov in so tako morali polizdelke voziti precej daleč iz proizvodne hale. Vzdrževalci so v novo polirnico, ki jo je zgradilo gradbeno podjetje Gradbenik iz Beltincev, namestili nove plirne in brusilne stroje ter nove zračne čistilne naprave. S to novo gradnjo pa so se delavcem v polirnici tudi bistveno izboljšali delovni pogoji.

Na svoji 6. seji je koordinacijski odbor sindikata razpravljal in sklepal o štirih vsebinskih vprašanjih. Po pregledu sklepov prejšnje seje so se dotaknili poročila o poslovanju sozda v prvem polletju, kjer k podanemu poročilu (ki ga je objavil tudi naš časopis) niso imeli bistvenih pripomb. Zatem pa so obravnavali predloge samoupravnih sporazumov o skupnih osnovah in merilih za ugotavljanje in razporejanje dohodka in čistega dohodka in samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v sozdu. K tej točki je podal pojasnilo dipl. prav. Dušan Kecman, ki se je obrobno dotaknil nekaterih sprememb in posebej izpostavil, da naj bi referendumi uspeli, če ne bodo, od plač ni pričakovati bogsigavedi kaj. Po zakonskem določilu bodo le 80 odstotke.

Je že tako, če nisi za, si proti, vendar za ta proti, te država že udari po glavi.

Do potankosti so bili seznanjeni tudi s pripravami letnih iger IMP-ja, ki so potekale v Mariboru. In nenazadnje ali nazadnje so se dotaknili še imenovanja komisije za pripravo predloga sozda, v katero še vse delovne organizacije niso imenovale svojih članov.

v mesec...

ISO

Razširili zmogljivosti

V tem jubilejnim letu IMP-ja smo prerezali še en trak. Gre za razširitev proizvodnih in poslovnih prostorov slovenjekonjskega Iso O naložbi smo v našem Glasniku pred kratkim že podrobneje pisali zato tokrat povzemamo le nekatere misli, ki so bile izrečene na slavnosti ob otvoritvi novih prostorov. Ta je bila 9. oktobra občinskem prazniku Slovenskih Konjic.

Slavnostni govornik na tej svečanosti je bil generalni direktor inž. Franc Kumše, ki je orisal dosedanje pot IMP-ja in poudaril vlogo Iso pri razvoju energetike. Zatem je direktor Iso Alojz Kračun spregovoril o sami naložbi. Iso je pridobil 2900 kvadratnih metrov novih površin in sicer novo lakirnico in proizvodno halo za program elektrokemije. V tej hali bodo začeli tudi z izdelavo visokonapetostnih stikal, ki so jih razvili skupaj z Emo iz Ohrida. Nenazadnje pa so pomembna pridobitev novi upravno-poslovni prostori. Pridobitev zaradi te-

ga, kot smo večkrat slišali, da bo končno lahko zadiral tudi razvojni oddelek, ki ga je dosedaj dušila prostorska stiska.

Na svečanosti je spregovoril predsednik skupščine Slovenskih Konjic Avgust Špoljar, ki je delavcem čestital na novi pridobitvi, ki je lahko za vzor drugim investitorjem, saj so zagotovili 60 odstotkov lastnih sredstev, 30 je bilo sredstev iz sklada za prioritete investicije sozda ter 9 odstotkov bančnih sredstev.

Na koncu so sodelavcem in poslovnim partnerjem podelili priznanja.

Strelci sodelujejo

Ob 30 letnici strelske družine Noršinci je bilo v soboto 18. septembra na strelišču OSZ Murska Sobota veliko strelsko tekmovanje, katerem je tekmovalo 42 ekip, torej 120 strelcev. Med njimi so bili tudi strelci strelskih družin Panonije in Franca Vesela iz Ivančine gorice.

Strelci strelskih družin Panonije so dosegli naslednje rezultate z različnim orožjem:

Janez Gomboc:	268 krogov
Karo Martin:	262 krogov
Karel Turner:	258 krogov
Rezultati strelcev Franca Vesela pa so bili:	
Cvetko Ceglar:	260 krogov
Jože Zaletel:	259 krogov
Franc Zaletel:	258 krogov

Pri streljanju z malokalibrsko puško je strelsko društvo Panonije doseglo 11. mesto s 678 krogi. Posamezno pa so se strelci uvrstili takole: Karel Turner na 3. mesto, Aleksander Bagari na 5. mesto, Štefan Donša na 23. mesto.

Ekipno pa je bil prvi Karel Turner, drugi Jože Kovačič, najsti pa Aleksander Bagari.

Po tekmovanju je bila v Noršinci proslava 30. letnice strelske družine in družabno srečanje strelcev vseh omenjenih strelskih družin. Ob tej priliki je predsednik občinske strelske zveze podelil 60 plaket posameznikom za uspešno delo na strelskem področju. Med dobitniki plaket je bil tudi Panonijin strellec Karel Turner. Strelski družini Noršinci pa je izročil zlato značko za tridesetletno aktivno strelstvo.

Ekipi SD Panonije in Livarja

Panonija na preizkušanju kakovosti in poslovnosti

Sodelovanje s Schubert & Salzer

Kulturno sodelovanje med mestoma Ingolstadt iz ZRN in Murske Sobotne traja že dobrih 12 let. To sodelovanje se je izredno razvilo, vendar do kakih višjih oblik sodelovanja predvsem na gospodarskem področju ni prišlo. No, v zadnjem letu odkar je postal župan soboške občine Andrej Gerenčer, se je tudi tu izredno hitro premaknilo. Prek sindikalnih zvez mu je namreč uspelo vzpostaviti stike z gospodarstveniki in rezultati so tu.

V Moravskih toplicah je bila podpisana pogodba med Panonijo in drugo največjo tovarno v Ingolstadtu Schubert & Salzer, ki izdeluje pletilne stroje. Nemci so se odločili za sodelovanje po ogledu tehnične opremljenosti Panonije. Seveda pa je predpo-

Podpis pogodbe (Foto: A. Abraham)

goj, kot je dejal predstavnik nemške firme, da pride do trajnejšega proizvodno-tehničnega sodelovanja, da Panonija spoštuje roke dobave in dela kakovostno. Nemci so ponudili Panoniji izdelavo 50 rezervnih delov za predil-

ne stroje. V Panoniji so jih osvojili 39, stekla pa je tudi že proizvodnja. V kolikor bo Panonija zadovoljila prej omenjene kriterije, so nemški partnerji pripravljeni prenesti v Panonijo izdelavo vseh stancanih in vlečenih delov.

Kje nas tepe inflacija II. del

Menice in svet poslovnosti

Osnovni pojmi pri poslovanju z menico

V zadnjem času se predvsem po zaslugi Agrocomerca, veliko govori o menici, zato se mi je zdelo potrebno, da pojasnim osnovne pojme o menici, kakor tudi pojme v zvezi z njo.

MENICA je popoln vrednostni papir in se je razvila iz nekdanjih zadolžnic.

Zakon o menici taksativno našteva v svojem prvem členu, katere **bistvene sestavine** mora imeti menica. Niti ena od teh sestavin ne sme na menici manjkati, ker bi bila sicer menica neveljavna.

Menica mora vsebovati:

- izraz menica
- ime izdajatelja menice – trasanta
- nepogojen poziv – nakazilo (asignacija) ali odredba, da je treba plačati določeni osebi določen znesek denarja – menično vsoto

- ime tistega, ki ga izdajatelj poziva, da naj menico plača – trasat

- dan zapadlosti
- kraj plačila
- ime tistega, kateremu naj trasat plača menico; remitenta to je meničnega upnika oziroma upravičenca

- kraj, dan, mesec in leto izdaje menice

Vrstni red bistvenih sestavin na menici ni važen.

Naj navedem še nekatere najvažnejše **značilnosti** menice:

- velja kot vrednostni papir le v pisani obliki;
- glasi se lahko le na denar;
- menični dolg je iskalec dolg, to je: upnik mora priti po plačilo k dolžniku;
- menična obveznost je enostranska in abstraktna in proti menični obveznosti niso dovolje-

ni ugovori iz temeljnega posla na podlagi katerega je bila menica izdana;

- vsi podpisniki menice, tudi prenositelji (indosanti) odgovarjajo meničnemu upniku in vsem svojim prednikom solidarno.

Vrste menic po Zakonu o menici

- trasirana in
- lastna menica

Razlika med trasirano in lastno menico je v tem, da sta pri lastni menici trasant in trasat ista oseba. Lastna menica se na zahodu bolj redko uporablja, medtem, ko je pri nas ta oblika prevladujoča.

Zakon o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev je uvedel posebno vrsto menice, ki jo zahod ne pozna in sicer: lastno trasirano menico, domicilirano na službo družbenega knjigovodstva, ki vodi trasatove račune, z dospelostjo določenega dne in z avalom na vso menično vsoto. Taka menica je po preje omenjenemu zakonu, instrument za zavarovanje plačila. Avalist (garant) na taki menici je lahko le temeljna ali združena banka.

Naj navedem še nekaj najvažnejših izrazov, ki se uporabljajo pri poslovanju z menico:

- bianco menica: upnik je namenoma pustil neizpolnjen kate-
- rikoli bistveni menični sestavni del

- domicil je plačilni kraj menice

- indosament je pismena izjava na hrbtu menice, s katero prenesemo menične pravice na drugo osebo

- indosant je oseba, ki menico indosira

- indosat – indosator je oseba v korist katere je bil izvršen prenos

– protest je listina, ki jo izda sodišče in z njo potrdi, da menični zavezanec ni izpolnil menične dolžnosti.

Osnovni pojmi pri eskontu menic

Sedaj, ko sem pojasnil osnovne pojme o menici, pa si pogledajmo kaj je to eskont in kakšne vrste in metode obračuna eskonta poznamo. Zaradi lažjega razumevanja se bom omejil le pri menicah z zapadlostjo do 90 dni (teh menic je v naši vsakdanji gospodarski praksi največ).

Najprej naj pojasnim pojem **eskonta** oziroma **diskonta**. Oba izraza pomenita isto (sta sinonima) in pomenita odbitek (obresti) oziroma izplačilo z odbikom (obresti).

Pri **eskontu** gre torej za prodajo nedospelih menic zaradi potrebe po likvidnem denarju. V povezavi z eskontom je tudi **reeskont**, to je prepredaja menic, ki so bile pridobljene z nakupom le-teh (eskontom).

Vrednost terjatve na dan dospelosti je **nominalna vrednost (menična vsota)**, a vrednost na dan njegove prodaje je **sedanja ali eskontirana vrednost**.

Eskontna mera je stopnja po kateri se vrši eskont menice. Z njeno pomočjo dobimo **eskontne obresti**, to je za čas od **datuma eskonta** pa do zapadlosti menice (eskontni interval).

Možna sta dva načina obračuna eskonta in sicer t.i. **komercialni** obračun eskonta pri katerem se za izračun eskontnih obresti jemlje za glavnico kar nominalna vrednost menice (obrestni obračun od sto) in **racionalni** obračun po katerem se za glavnico jemlje nominalna vrednost menice povečana za eskontne obresti (obrestni obračun nad sto). Medtem, ko so eskontne obresti pri

komercialnem obračunu izračunane po znani formuli

$$Ek = M \cdot p \cdot d$$

$$D \cdot 100$$

je formula za izračun eskontnih obresti pri racionalnem obračunu enaka:

$$E = M \cdot p \cdot d$$

$$D \cdot 100 + p \cdot d$$

(2)

Ko tako izračunamo eskontne obresti dobimo sedanjo vrednost menice po formuli

$$Me = M - E$$

(3)

Posamezne okrajšave v formulah (1), (2) in (3) pomenijo:

Ek = eskontne obresti pri komercialnem obračunu

E = eskontne obresti pri racionalnem obračunu

M = glavnica (nominalna vrednost menice)

Me = sedanja ali eskontirana vrednost menice

p = eskontna mera je p %

d = leto

d = dolžina eskontnega obdobja v dnevih

D = število dni v letu

Formule (2) in (3) so banke uporabljale vse do 1. 7. 1987, ko so morale v skladu s Pravilnikom o načinu obračunavanja revalorizacije sredstev, preiti na t.i. konformno obrestno mero (glej septembrsko številko IMP Glasnika), ki omenjene izračune močno zapleta, tako da je eskont menic po novem skoraj nemogoč brez uporabe računalnika.

Viljem Semolič, dipl. oec.

Raziskovalno razvojna dejavnost in industrijska dokumentaristika

Ali sledimo svetu?

Razvojno raziskovalna dejavnost oziroma razvoj postaja gonilna sila. Nedvomno ima eno od najpomembnejših nalog pri uresničevanju zastavljene strategije, kot pri uveljavljanju lastnega kot tudi tujega znanja. O nalogah Usmerjevalnega razvoja v IMP-ju in aktivnostih, ki jim namenjajo v tem času največ pozornosti, smo se pogovarjali z inž. Stanetom Završnikom, pomočnikom generalnega direktorja, zadolženim za razvojna vprašanja.

Tovariš Završnik, kako je definirana vloga razvojno-raziskovalnega dela v IMP-ju?

»Razvojno raziskovalno delo v sistemu IMP je organizirano izredno heterogeno, kar je tudi razumljivo. Mi smo se odločili, da se aplikativni razvoj posameznih vej dejavnosti, s katerimi se ukvarjamo, odvija pretežno na ravni temeljnih organizacij. Tudi smernice dolgoročnega plana sozda predvidevajo krepitev razvojno raziskovalnega dela na ravni tozdov oziroma delovnih organizacij. V tej smeri je predvidena tudi ustrezna koncentracija znanja,

po 52. členu tega sporazuma predvsem naslednji delokrog. Gre za strokovno obdelavo in posredovanje vseh potrebnih informacij, gradiv in dokumentov o novih vejah oz. proizvodih inštruirati in strokovno pomagati usposabljanju delavcev na področju industrijske dokumentaristike in vrsta drugih dejavnosti s tega področja, ki so potrebne za uspešno aktivnost sozda in delovnih organizacij pri razvoju, raziskavah in osvajanju novih tehnologij.

Dve skrajnosti, ki vsaka na svoj način povečuje oz. zmanjšuje dostopnost do informacij.

materialnih sredstev in kadrov. To pa se mora odražati v osvajanju novih programov in tehnologij. Za dosedanje obdobje našega razvoja je značilno, da smo se širili in razvijali predvsem na področju strojne energetike. Ta smer se bo v manjši meri nadaljevala tudi v prihodnjem srednjeročnem obdobju. Logično nadaljevanje razvoja glede na ekonomično koriščenje sredstev za reprodukcijo bi bilo širjenje sistema IMP v smeri procesne tehnologije in temu ustrezne razvojno-raziskovalne dejavnosti.

Na kakšen način pa bomo uresničili to nalogo in sploh, kakšen je kadrovske in materialni položaj te dejavnosti v sozdu?

»Smernice za srednjeročni plan sozda predvidevajo projektni način dela v raziskovalno tehnološki dejavnosti. Potrebno je tudi ustrezno nagajevanje tega kadra, ki nam ga primanjkuje v vseh vejah razvoja, če seveda upoštevamo razvejano proizvodnega programa IMP-ja.

Kaj pa sam usmerjevalni razvoj, koliko lahko ta vpliva na vse to?

»Samoupravni sporazum o združitvi predvideva za koordinacijo in usmerjanje celotne razvojne dejavnosti IMP službo usmerjevalnega razvoja, ki ima

Kaj pa področje dokumentaristike? To je verjetno že področje, ko se približujeva temi, ki je v sedanjem trenutku v okviru sozda in razvojnih služb v tozdih in delovnih organizacijah še kako aktualna namreč INDOK centru.

»Usmerjevalni razvoj mora po samoupravnem sporazumu nuditi celotno dokumentaristiko s področja svetovne standardizacije, da lahko potem delegati oblikujejo svoje koncepte za izdelavo domačih standardov.

Pregled dokumentacije

Mi imamo naročene vse pomembne kataloge svetovnih standardov iz katerih je mogoče za posamezne veje izbrati naslovna poglavja ter tako omogočiti pregled za naše panoge. Hkrati pa se srečujemo s širitvijo potreb po novih standardih.

Nedvomno je ravno zaradi tega potrebno delo na industrijski dokumentaristiki razširiti in posodobiti. Prav gotovo moramo tu izhajati tudi iz razprave na centralnem delavskem svetu, ki je razpravljal o tem problemu in sprejel zaključek, da je potrebno organizirati enotno obdelavo podatkov, posredovanje informacij in medsebojno povezati delovne organizacije, tozde in usmerjevalni razvoj.

Na tem področju pa verjetno le ne gre zgolj in samo za industrijsko dokumentaristiko na tej ravni, kot sva se do sedaj pogovarjali. Eden izmed pomembnih dejavnikov razvoja je verjetno tudi zaznavanje in obdelava idej znotraj sistema, ki so lahko še kako pomembne vzpodbujevalce razvoja. In nenazadnje je tu še t.i. množična inovacijska in inventivna dejavnost, ki lahko služi kot dobra osnova »profesionalnemu« razvoju.

»No, tu se moram spet povrniti k enemu od sklepov centralnega delavskega sveta, ki je zadolžil Usmerjevalni razvoj, da izdela analizo množične inovacijske dejavnosti, kot temu pravite vi, v sistemu IMP. Znano nam je, da obstajajo komisije za inovacijsko dejavnost v delovnih organizacijah in tozdih, ki imajo tudi svoje samoupravne sporazume o inovacijah. Na to dejavnost torej gledamo kot množično inovativno dejavnost IMP. Skupaj s pravno službo smo organizirali anketo – vezano na inovativno dejavnost posameznih tozdov in delovnih organizacij. Na osnovi dogovorov, ki jih

nismo prejeli v celoti, lahko povem, da je v nekaterih sredinah ta dejavnost bolj razvita, v drugih pa slabše. Najvišje oblike inovativne dejavnosti v obliki patentnih prijav praktično ni zaslediti. Že nekaj let nazaj je bilo največ koristnih predlogov, ki se nagajujejo z enkratnim izplačilom. Vsekakor bi bilo koristno, da bi prej omenjeno anketo izpeljali do konca, vendar zaradi neprimerne organizacije v usmerjevalnem razvoju to ni mogoče. Skupni imenovalec takšnega stanja je nekoordiniran pristop k izdelavi dokumentacije okrog inovacijske dejavnosti. Zato se mi zdi povsem upravičena zahteva ali stališče Mestnega sveta Zveze sindikatov in Koordinacijskega odbora sindikatov sozda, ki zahtevata izdelavo enotnega pravilnika za sistem IMP. Menimo namreč, da inovativna dejavnost sega tudi na področje industrijske lastnine, zato je potrebno to vprašanje obravnavati kot pravno in tehnično vprašanje. Podobno je tudi stališče delavskega sveta, ki pravi, da je potrebno na ravni sozda v pravni službi in usmerjevalnem razvoju začeti z nekaterimi aktivnostmi in sicer:

Pregled dokumentacije

- opravljati tekoče analize inovativne dejavnosti v IMP
- statistično zasledovati stanje inovativne dejavnosti in realizacijo uporabe ter izplačila nadomestil
- nuditi strokovno tehnično in pravno pomoč posameznikom ter komisijam
- sodelovati pri patentnih zaščitah in
- tekoče izdajati poročila za samoupravne organe na ravni sozda o stanju inovativne dejavnosti.

Kaj pa povezave navzven?

»Seveda mora služba imeti za normalno opravljanje dela tudi povezave navzven tako doma kot v tujini. Za industrijsko dokumentaristiko imamo redne povezave v Jugoslaviji kot tudi zunaj z informacijskimi centri Ljubljana, referalnim centrom v Zagrebu, Zavodom za standardizacijo v Beogradu, kot tudi z ISO, FDM in DIN. Preko informacijskega centra v Ljubljani sodelujemo z mednarodno patentno klasifikacijo in evropskim sistemom industrijske dokumentaristike. Izredno razvejano sodelovanje imamo z univerzo – zlasti s strojno in elektro fakulteto ter z Institutom Jožef Štefan.

J. VOTEK

Inovator Anton Turk

Izboljšanje postopek

Poenostavljen Flotret postopek nodulacije in s tem sam način proizvodnje nodularne litine, je mogoče v nekaj besedah opisati tehnično-tehnološko izboljšavo, katero je predlagal in v praksi preizkusil in izpeljal delavec temeljne organizacije Livarna sive in nodularne litine, Anton Turk. Anton, sodelavec ga kličejo kar Tone, je zaposlen v TOZD LSNL že od leta 1973. Do danes je v livarni opravljal najrazličnejša dela od KV kaluparja do delovodje in obratovodje. Leta 1977 je uspešno zaključil šolanje na delovodski šoli v Ljubljani, metalurške smeri.

V letu 1980 je bil razporejen na dela in naloge samostojnega tehnologa, danes pa opravlja dela tehnologa v livarni.

Že iz obrazložitve tehnično-tehnološke izboljšave, ki je bila poslana komisiji za inovacije v LVAR-ju, je viden precejšen prihranek. O sami izboljšavi smo želeli zvedeti nekaj več, zato smo poiskali avtorja. Na Toneta smo našli naletno v trenutku, ko je odhajal od malice, zato smo ga povabili v prostor poslovne zgradbe LVAR-ja, kjer so po navadi sestanki samoupravnih organov in ga poprosili, naj nam na kratko pojasni, kaj je pravzaprav postopek Flotret? Kaj je bistvo izboljšave? Kakšne so njegove prednosti pri proizvodnji nodularne litine, v primerjavi s klasičnim postopkom in kakšen je ekonomski učinek? Vabilu se je Tone rad odzval, na postavljena vprašanja pa je povedal naslednje:

»Postopek FLOTRET je klasični tehnološki postopek s prelivanjem taline, ki se uporablja pri proizvodnji nodularne litine. Sama nodulacija se opravi pred litjem. Pri klasičnem postopku je bila komora za nodulacijo oddvojena od receptorja, to je agregata, kjer se zbira litina iz posameznih talilnih peči in, kjer se stalno vzdržuje temperatura na določeni višini.

Če smo želeli proizvesti nodularno litino, je bilo potrebno talino preliti iz enega livnega lonca skozi komoro v drugega, kjer se je s pomočjo nodulatorja (po navadi 2 % Prokalaj 25) izpeljala nodulacija litine, potrebne za izdelavo odlitkov iz nodularne litine. Pri tem postopku pa je prihajalo do najrazličnejših organizacijskih in tehnoloških problemov in ne nazadnje je obstajala nevarnost, da bi prišlo do opeklin s talino. Pri procesu nodulacije namreč prihaja do burne reakcije, katere posledica je »špricanje« taline iz lonca. Ko smo razmišljali, kako bi odpravili težave, mi je prišlo na misel, da bi komoro za nodulacijo pritrdili na izlivni sifon receptorja. Tako smo tudi naredili. Litina se sedaj

preliva direktno iz receptorja skozi komoro, kjer se nodulira v livne lonce in že na razpolago za uporabo oziroma za litje. V samem začetku uporabe izboljšave so se pokazale prednosti takega načina proizvodnje. Te so ocenjene na naslednje: povečanje bruto proizvodnje nodularne litine za približno 0,8 tone/uro, kontinuiran potek proizvodnje, zmanjšanje izmeta zaradi žlindre (ob uporabi nodulatorja 2 % Prokalaj 25) za približno 8 odstotkov, zmanjšana je nevarnost opeklin s talino, prihranek energije je za približno 20 KWh/tono neto proizvodnje, s kombiniranimi ploščami na BMD kaluparski liniji.

Če izboljšani postopek primerjamo še s postopkom IMOLD (postopek nodulacije med litjem) na kaluparskih linijah BMD in FOROMAT, pa so prednosti izboljšane FLOTRET postopka naslednje: izboljšanje je izkoristek za približno 3 odstotke, možnost litja tudi z višjim procentom žvepla (do 0,015) in zmanjšan procent izmeta zaradi vključkov pri proizvodnji ulitkov težjih od 50 kilogramov.

Iz vsega povedanega se da razumeti, da je izboljšava FLOTRET postopka nodulacije poenostavila sam način proizvodnje nodularne litine in zmanjšala proizvodne stroške. Ekonomski učinek še ni izračunan, vendar že teh nekaj kazalcev kaže na to, da le-ta ne bo zanemarljiv.

Zato je bil Tone s svojo izboljšavo predlagan komisiji za inovativno dejavnost v LVAR-ju za ustrezno nagraditev.

I. M.

Pisma bralcev

Spoštovani tovariš urednik

Redno spremljam dogajanja v IMP in sicer pretežno preko »Glasnika«. Ker IMP zaradi specifičnosti dejavnosti deluje na zelo širokem področju, je tak način informiranja delavcev izredno primeren.

V zvezi z vsebino glasila imam tudi dva konkretna predloga:

Prvi je organizacija akcije: **PREDLAGAJ NEKAJ KORISTNEGA!** V tej akciji naj bi vsak delavec IMP-ja izdelal inovacijski predlog. Te predloge bi nato zbirala, sprotno reševala in vrednotila Komisija za inventivno dejavnost. Potek akcije naj bi bil objavljen v »Glasniku«, prav tako imena inovatorjev in naslov inovacij oz. koristnih predlogov. Podobna akcija je v SOZD GORENJE pred časom zelo uspela. Bilo je preko 1000 inovativnih predlogov iz vseh panog njihove dejavnosti. Prepričan sem, da je v IMP prav gotovo pričakovati dober odziv na omenjeno akcijo.

Drugi moj predlog je, naj bi bil v jubilejnem letu IMP organiziran kot nagradni kviz znanja o IMP. V več kolih naj bi bila objavljena npr. 3 vprašanja iz okvira dejavnosti IMP. Eno od vprašanj naj bi bilo slikovno (fotografija). Poleg vprašanj bi moral biti objavljen tudi nagradni kupon za posamezno kolo.

RADO ŠKRABA

Pripis uredništva: Ideje so vsekakor spodbudne in jih bomo začeli uresničevati že v naslednji številki.

A. DEBELJAK

Oddelek gradbenih investicij IMP

Mehanizem lastnega varčevanja

Avtomatika potrjuje, zgradbe v soseščini pa dokazujejo, kaj je racionalnost in podjetnost na eni in obratno na drugi strani. »Z gradnjo Avtomatike smo začeli 15. septembra 1986. S pripravi smo začeli že mnogo prej, saj je bilo potrebno zbrati vso dokumentacijo: projekte, lokacijsko dokumentacijo, investicijski elaborat, da smo prišli do gradbenega dovoljenja, na osnovi katerega je bilo potem izdano gradbeno dovoljenje. Opravili smo licitacijo gradbenih del, ki jih je prevzel Stavbenik iz Kopra tozd Gradbeno operativna Ljubljana. Instalacijska dela pa je prevzel IMP-jev tozd Inženiring. Že pred začetkom dela smo si zastavili izredno kratek rok – 9 mesecev, ki smo se ga skorajda držali. Zadeva se je zavlekla za dober mesec zaradi neusklajene projektne dokumentacije, ki nam je predstavljala velik problem. Vsekakor kljub zamudi lahko z gotovostjo trdim, da smo se s tem projektom oz. z njegovo izvedbo približali evropskim standardom. Za naše razmere je že skorajda podvig spraviti objekt z 9000 kvadratnimi metri pod streho in ga predati uporabniku v tako kratkem času. Ne nazadnje to dokazujejo objekti v soseščini, ki so jih začeli graditi prav takrat kot mi Avtomatiko, in kje so, medtem ko v Avtomatiki že dva meseca teče proizvodnja.

Skojev vrsten dosežek je tudi, da smo kljub tej zelo neugodni družbeni klimi uspeli ohraniti predvideno predračunsko vrednost objekta. Nam je povedal Jože Brglez.

Avtomatika je samo primer, kaj lahko prinese k racionalizaciji dobra organizacija dela, še zlasti pa dober nadzor. Nešteto krat se je že izkazala upravičenost delovanja službe nadzora gradbenih investicij, čeprav v nekaterih okoljih tega nočejo, ali pa nimajo namena spoznati.

Morda zaradi lastne zaletavosti ali kakršnihkoli drugačnih interesov. Vendar na koncu se je v večini primerov izkazalo, da so v zmoti. Pa pustimo to naše razmišljanje ob strani. Službo gradbenih investicij IMP nam je podrobneje predstavil njen vodja Mirko J. Ter. Služba je nastala

leta 1963 z namenom, da z zaposlitvijo pooblaščenih gradbenikov organizira in vodi nadzor vseh IMP-jevih investicij, vključno z vzdrževalnimi deli. Oddelek opravlja dela od začetka, lahko bi rekli, razgovorov o ideji do priprave idejne zasnove in pridobitve vse ustrezne dokumentacije. Hkrati smo pooblaščenim in usposobljenim voditi celoten nadzor nad deli do uporabnega dovoljenja in spremljanja ter odprave napak v garancijskem roku.

Z usposobljenostjo za vsa ta dela: pridobitev soglasij, tehnične dokumentacije, oddaje del, finančni in kakovostni nadzor nad deli in z že prej omenjeno razširitvijo, z zaposlitvijo strokovnega kadra za pripravo idejnih zasnov, lahko rečemo, da služba zelo veliko pomeni za gospodarnost naložb. Že omenjeno širitvijo pa so razširili tudi svojo dejavnost in ponudbo zunaj IMP-ja. Nova kakovost pri delu službe, s katero so se že začeli uveljavljati, je nastanek z montažnimi organizacijami

združenega dela v nujenju celovite ponudbe. Prej omenjena služba ima namreč vsa potrebna pooblastila in pogoje za nudenje gradbenih uslug. To pa pomeni nedvomno kakovosten premik znotraj ponudbe IMP-ja, ki je včasih zaradi necelovite ponudbe, (brez gradbenega dela) izgubil posel. Prvi tovrsten projekt, ki naj bi ga realizirali, je v dogovoru z Montažo Koper.

Že prej smo se dotaknili kadrovskega vprašanja, le to je po mnenju vodje ugodno rešeno, saj so v oddelku 4 gradbeniki in arhitekt. Kot zunanja sodelavca pa z oddelkom sodelujeta elektro in strojni inženir. V prihodnje pa računajo zaposliti še elektroinženirja z vsemi pooblastili.

Na uspešnost oddelka kažejo tudi številna priznanja, ki jih je dobil oddelek in njegovi člani. Tudi pri obračunu ne gre za posebno dobičkonosen odnos, saj zaračunavajo vsem organizacijam znotraj IMP-ja le 80 odstotno dejansko vrednost ure.

iv

Uboga pamet, le kdo bo tebe cenil?

Ob prelistavanju našega Glasnika, vestnejšemu bralcu pade v oči ime Drago Goli. Gre za njegove tehtne prispevke o razvoju raziskovalnega dela, novih tehnologijah in ustvarjalnosti nasploh. To in njegov izum, ki ga je patentiral v teh dneh je bil vzvod, da smo se odločili za pogovor z njim. Tema najinega razgovora je bila ustvarjalnost, položaj razvojno raziskovalnega dela, o raziskovalnem institutu, samoreprodukciji in materialnem stimuliranju razvojno raziskovalnega potenciala.

Ustvarjalni potencial kje si?

Glasnik: Odločilen kriterij za kvalitativne razlike med državami oz. narodi je ustvarjalnost, o kateri ste nekaj pisali v prispevku *Adio pamet* — živelo delo, v IMP Glasniku 1987/8. Kaj menite, je ustvarjalnost res tako pomembna?

Goli: Ustvarjalnost je odločilni kriterij za razlike celo med narodi. Ravno premajhno razumevanje pomena lastne ustvarjalnosti je poglavitni vzrok za prepočasno uvajanje novih proizvodov, storitev, informacij in novih metod dela tudi za to, ker je največkrat vse to celo neznano kupcem. Lastna ustvarjalnost pomeni, da seveda tudi sami ustvarjamo za našo novo tehnologijo, da koristimo informacijske svetovne sisteme za patente, in da tudi sami patentiramo in materializiramo. Ustvarjalec pa ni samo doktor znanosti ali visoko izobražen tehnični človek, ampak tudi

na inteligentnost. So geni, kultura ali sredina najpomembnejši faktor? So ljudje, ki fantastično kratko odgovarjajo v kvizih, vendar sicer ne uspevajo. Ustvarjalno nadarjene osebe tega morda ne znajo, vidijo pa dlje od povprečnega vtisa, ne sprejemajo za vsako ceno točen odgovor, zato pa izstopajo s pomembnimi idejami. Ne počutijo se dobro v vlogi učenca, raje bi videli, da jih izmerijo sposobnost odpiranja in ne reševanja problema.

Glasnik: V okoliščinah vse večjih sprememb postaja pri nas uveljavljen racionalni svet vse manj primeren. Neopazno so pričele izstopati polarnosti človekovega spoznavanja in delovanja.

Goli: Model vojaškega vodenja v takih pogojih prav gotovo ni pravi. Saj imamo v pogojih deblokade idej raje vlogo kot nalogo, raje nagrado kot odškodnino, raje poslanstvo kot strategijo, raje mrežo kot proces, poleg tega pa vse bolj čutimo, da intuitivno dopolnjuje racionalno, sintetično analitično, emocionalno intelektualno, izkušensko eksperimentalno, subjektivno objektivno, itd.

Pozdravljena kriza!

Glasnik: Resda je psihološki moment pri tem, o čemer se pogovarjate pomemben, vendar se mi zdi ta pogled le preveč pozitivističen, kajti moje prepričanje je, da bi vse to normalno delovalo, če bi prišlo do deblokade na vodilni in vodstveni

vsakdo, ki je v delovnem procesu neposredno udeležen in ravno zadnji dobivajo za predloge največje nagrade.

Ustvarjalni potencial se kaže v novih znanjih in dosežkih, vendar ta še ni dovolj, da bi govorili o inovativni dejavnosti in o koristih, ki jih daje v končni fazi domača in mednarodna patentna zaščita. Nova znanja so samo možnost, da se v inovacijskem procesu spremenijo v resnični napredek.

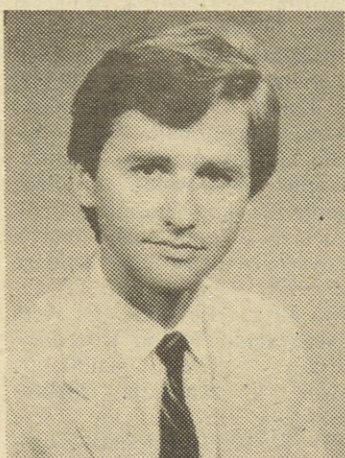
Pri naraščajočem obsegu ustvarjalnih sil je na prvem mestu inovacijska dejavnost, šele nato spremembe miselnosti.

Glasnik: Psihologija ustvarjalnosti danes že aktivno vpliva na vzpodbude in motive za globlje teoretično delo, tehnično opremljenost, pozitivnejši odnos do nehierarhičnih organizacij, itd. O njej ste pisali že v članku *Razmišljanja ob razmerah naše inventivne dejavnosti* v IMP Glasniku 1982/9. Gre torej za kvalitativno razumsko odpiranje in reševanje problemov in manj za reprodukcijo?

Goli: Sodobno ustvarjalnost danes ločimo po timskem delu in planiranih nalogah. Tu mora psihologija zmanjšati pregrade med ljudmi, da bodo intenzivnejše komunicirali, da se bodo prostorsko zblížali, se manj organizirali v formalne strukture, več pa v projektne (matične). Raziskovati in uvajati mora čim bolj enakomerno motivacijo in stimulacijo tako organiziranih skupin in iskati tudi vzroke za osebnostne zavore. Ti so nezaupanje v svoje znanje, strah pred predpostavljanimi, preobremenjenost zaradi nalaganja neustvarjalnih rutinskih nalog, negativne izkušnje drugih, posmehovanje, itd.

Seveda ne gre pozabiti na vlogo psihologije pri raziskovanju osnovnega objekta trga — to je potreba. Te pa niso samo objektivne, torej izražene s povpraševanjem in ponudbo, temveč tudi subjektivne, ki jih le domnevamo.

Psihologi danes tudi testirajo strukture inteligentnosti, saj je znano, da je ta že v samem jedru ustvarjalna. Vendar so moderne verzije testiranja predvsem neposredne, pismen test pa je, če že je, samo pomožno sredstvo. Moderni teoretiki spreminjajo današnje gledanje

Mag. Drago Goli

delovnih organizacij nasploh in z izredno majhnim vplivom in močjo strokovnega kadra na drugi strani. Seveda pa tu še ne gre zanemariti vpliva strokovnih ugotovitev na poslovalne odločitve. Mislim, da gre tudi tu za velik razkorak.

Goli: Morda je to zares tisti moment, o katerem sem premalo razmišljal, ker se sami organizaciji nisem posvečal v zadostni meri. Če zadevo poskušam aplicirati na položaj razvojno raziskovalnega dela, skratka na to, o čemer sem že prej govoril, se vsekakor moram strinjati, da je družbena klima ali konkretnije zaprtost ali

Premajhno razumevanje pomena lastne ustvarjalnosti je poglavitni vzrok za prepočasno uvajanje novih proizvodov, storitev in informacij in novih metod dela. Lastna ustvarjalnost pomeni, da seveda tudi sami ustvarjamo za našo novo tehnologijo, da koristimo informacijske sisteme za patente in da tudi sami patentiramo materializiramo.

odprtost nekega sistema še kako pomembna za uveljavitev in pravo mesto razvojno raziskovalnega dela.

Glasnik: Morda je psihološki moment pomemben le pri generacijskem konfliktu, ki izhaja iz načina dela. Seveda pa se ta konflikt spet spelje na odnos moči in vpliva, ki je pri nas ponavadi neformalen. To pa vodi do blokade na kreativni ravni, reciva kar ustvarjalni ravni. Ali ni Projektivni biro ravno zaradi ekonomskega položaja in omejenih blokad zašel v tako globoko krizo. Saj, če se ozreva malo okrog, so ravno tovrstne »intelektualne« organizacije v kriznih časih izredno prožne in ponavadi presegajo krizo z neko novo kvaliteto. Zdi se mi, da so nekateri razvojni

dosežki, ki presegajo »projektivno« raven ravno tisto, kar nakazuje tovrstno možnost, ki pa je organizacijska struktura ali manegmant ni v zadostni meri izkoristil. To vas pa v sedanjem trenutku vodi do razsula, ko ste na robu t.i. kritične mase.

Goli: S to ugotovitvijo se je možno v celoti strinjati.

Ko sva že prej govorila o vplivu in moči, pa tudi organizaciji, mislim, da nismo izkoristili danih možnosti in se tako zažetonirali, namesto, da bi iz tega izšli kot samostojna raziskovalna organizacija na institutski ravni. Sedaj se bomo zadržali v povprečju in negativni selekciji.

Vendar zanimivo, nihče znotraj institucije, kot tudi zunaj nje ni razmišljal, kaj šele ukrepal v tej smeri. Mislim, da mi le preveč vztrajamo na sedaj zastavljeni razvojno raziskovalni strategiji, ki temelji zgolj na aplikativni ravni podjetij. Tu pa se spet odraža ta odnos, ki sva ga že načela v vprašanju.

Pa lepo pozdravljeni!

Glasnik: Ena temeljnih zakonitosti uspešnih narodov je stalno izboljševanje sredstev in metod proizvodnih dejavnosti, kakor tudi njihovo načrtovanje. Kako vi gledate na invencije, saj ste o njih pisali že v IMP Glasniku 1982/11?

Goli: Nobeno svetovno gospodarstvo si ne prizadeva povečati inovacij samo zato, ker je tako dobrodošlo, da koristi povečanju znanja, ampak iz čistih gospodarskih razlogov. Zato je iniciator, organizator in potrošnik invencij in inovacij. Da je temu res tako, kaže podatek, da podeljevanje patentov posameznim neodvisnim izumiteljem pri razvitih narodih upada, narašča pa v delovnih organizacijah. Da pa gospodarstvo uspešno zrealizira inovacije, mora imeti profesionalno razvit svoj razvojno raziskovalni (RR) kader. Najbolj pomembno vlogo v delovni organizaciji ima prav gotovo patent in know-how. Seveda so za patente potrebni vrhunski strokovnjaki, zelo pogosto skupine, ki znajo koristiti svoje

Ce ima marketing povezano le s produkcijo oz. inženirsko fazo izdelka ali novega načina dela, je to prešibka povezava. Če ima npr. Klima Celje svoje predstavninstvo, je pa več let v sklopu IMP, je razumljivo, da je tudi intenzivno povezovanje marketinga z razvojno raziskovalnim delom vprašljivo.

znanje in moderna sredstva, koristni predlogi pa so po navadi bolj v okrilju množične inventivne dejavnosti, s čimer pa ni rečeno, da ne morejo imeti večje gospodarske koristi kot patenti. O tem, kaj je invencija, inovacija, patent, izboljšava in predlog je bilo res nekaj napisanega v tistem IMP Glasniku leta 1982. Dodal bi tu le to, da naša zakonodaja ureja patente in izboljšave z zakoni iz Uradnega lista SFRJ št. 44/1960, št. 28/1962, št. 24/1974 in št. 34/1981. Člen 130. Zakona o združenem delu pa pravi, da ima delavec, ki z inova-

Več stopenj vrednotenja inovacij poznamo danes. Jih sploh ne cenimo, ali pa jih cenimo in menimo, da so neizogibne. Če jih samo cenimo, povzroča to korene neuspeha, ker izhajamo iz tega, da so tvegane in da je bolje zagovarjati samo stare izdelke. Če pa menimo, da so inovacije neizogibne, kar pomeni, da niso personalizirane, povzroča tak pristop zaradi povečane aktivnosti in tekmovanja visoko uspešnost.

cijo, racionalizacijo ali kako drugo obliko ustvarjalnosti prispeva k povečanju dohodka temeljne organizacije, ima v skladu z zakonom pravico do posebnega nadomestila (nagrade) v tej organizaciji.

Glasnik: Znani so atributi organizacije elementov, ki sodelujejo v inovacijskem procesu (strokovnjak, skupina, tim, RR oddelek, zunanje institucije) na rezultate formalnih oblik inovacijskega sistema. Ti so vzpodbujevalno — nevzpodbujevalno, planirano — neplanirano, usmerjeno — neusmerjeno, enostavno — kompleksno, povezano — nepovezano, individualno — množično, neprekinjeno — prekinjeno, aktivno — pasivno, itd. Nam lahko poveste, kaj o funkcijsko organizacijskih shemah inovativne dejavnosti?

Goli: Sistem prijavljanja predlogov je kot prva shema najnižji, ker je nepovezan, neusmerjen, neplaniran, nevzpodbujevalen, čeprav je splošen.

Sistem množične inventivne dejavnosti je kot druga shema še vedno nizek, ker je nenačrtovan, čeprav je splošen, vzpodbujevalen in motiviran.

Sistem krožkov je kot tretja shema že malo boljši, ker je delno usmerjen, a je slabo stimuliran, ker je prostovoljen.

Sistem usmerjene, sistematizirane in organizirane množične inventivne dejavnosti je kot četrta shema zelo dober, ker je povezan in metodičen. Problem selekcionira, zbira podatke, jih ovrednoti, določi rešitev, uvede inovacijo in jo tudi vzdržuje.

Sistem poklicne inovacijske dejavnosti je kot zadnja shema deležen malo zanimanja.

Več stopenj vrednotenja inovacij poznamo danes. Jih sploh ne cenimo, cenimo, ali pa jih cenimo in smatramo, da so neizogibne. Če jih samo cenimo, povzroča to korene neuspeha, ker izhajamo iz tega, da so tvegane in da je bolje samo zagovarjati stare izdelke. Če pa smatramo, da so inovacije neizogibne, kar pomeni, da niso personalizirane, povzroča tak pristop zaradi povečane aktivnosti in tekmovanja visoko uspešnost.

Glasnik: V zadnji številki IMP Glasnika je bil objavljen zanimiv članek dr. Julija Bertonclja o evalvaciji izdelka. V eni od tabel je bil podatek, da je potrebno distribuirati za raziskave in razvoj nekako 10 odstotkov, kar je manj od stroškov marketinga, vendar vplivajo ti stroški na vse ostale kar z nekako 75 odstotki. Kaj mislite o tem?

Goli: V svetu ima na vseh področjih človekovega dela na procese izboljšav, racionalizacij, konkurenč in poslovne uspešnosti največji vpliv znanost. Novosti so impulz gospodarskega in s tem družbenega napredka, njihovi nosilci pa so znani strokovnjaki s teoretičnimi

in praktičnimi znanji, ki za vse faze omenjenih procesov tudi odgovarjajo. Ti po navadi delujejo v raziskovalno razvojnih (RR) skupinah in s svojim intelektualnim potencialom kapitalizirajo znanje v blago. To pomeni, da postaja znanje del proizvodnje, oz. da se novo znanje aktivira v gospodarskem procesu. V kolikor je aktiviranje prepuščeno stihiji, raznim oblastnežem ali tudi samo posameznikom, ki so lahko vrhunski strokovnjaki, a brez podpore, torej lahko v primeru preslabe organiziranosti, lahko RR skupine dejansko s faktorjem 75 odstotkov uničijo podjetje. Če ta prodaja pač rjave, skrivljene žeblice, mu tudi marketing ne more prav nič pomagati, saj je bila navedena, če se prav spominjam, njegova vplivnost na vse stroške samo 1 odstotek.

RR je zato zelo pomemben generator inovacij, bolj kot pa obstoječe, staro znanje. Če ni vsaj minimalnih pogojev za integriran RR, dober inovacijski proces ne bo stekel.

Novo znanje je namreč pomemben faktor konkurenčne sposobnosti modernih delovnih organizacij in ga te vse manj prepuščajo zagnanosti posameznikov, pač pa ga prevzamejo, same organizirajo in vodijo. Posameznik si tudi ne more zamisliti svojih laboratorijev, računalnikov, bogate knjižnice, dodatnega osebeja, itd.

V IMP Glasniku 1983/8 sem pred leti tudi nekaj napisal o znanju, kot najakumulativnejšem kapitalu, vendar časi za to verjetno še niso bili zreli.

Organizacijski prijem in malo inovacij

Glasnik: Vendar ima marketinška zasnova le pomembno vlogo, pomen in mesto pri vzpodbujanju in kreaciji novih izdelkov in pristopov. Pri tem vemo, da povpraševanje ni edina gonilna sila.

Goli: Če ima marketing povezano le s produkcijo oz. inženirsko fazo izdelave izdelka ali novega načina dela, je to prešibka povezava. Če ima Klima

Ko govorimo o vplivu in moči, pa tudi organizaciji, mislim, da nismo izkoristili danih možnosti in smo se tako zažetonirali, namesto, da bi iz tega izšli kot samostojna raziskovalna organizacija na institutski ravni, sedaj pa se bomo zadržali v povprečju in negativni selekciji.

Celje v Ljubljani svoje predstavninstvo, je pa v sklopu IMP že več let, je razumljivo, da je tudi intenzivno povezovanje marketinga z RR vprašljivo.

Raziskave področja marketinga morajo biti povezane z RR. Če marketing koncepcija temelji na subjektivnih in objektivnih potrebah, postaja marketing tudi dejavnik RR. Vendar ocenjuje marketing novo idejo iz tržnega aspekta, RR pa s tehnične.

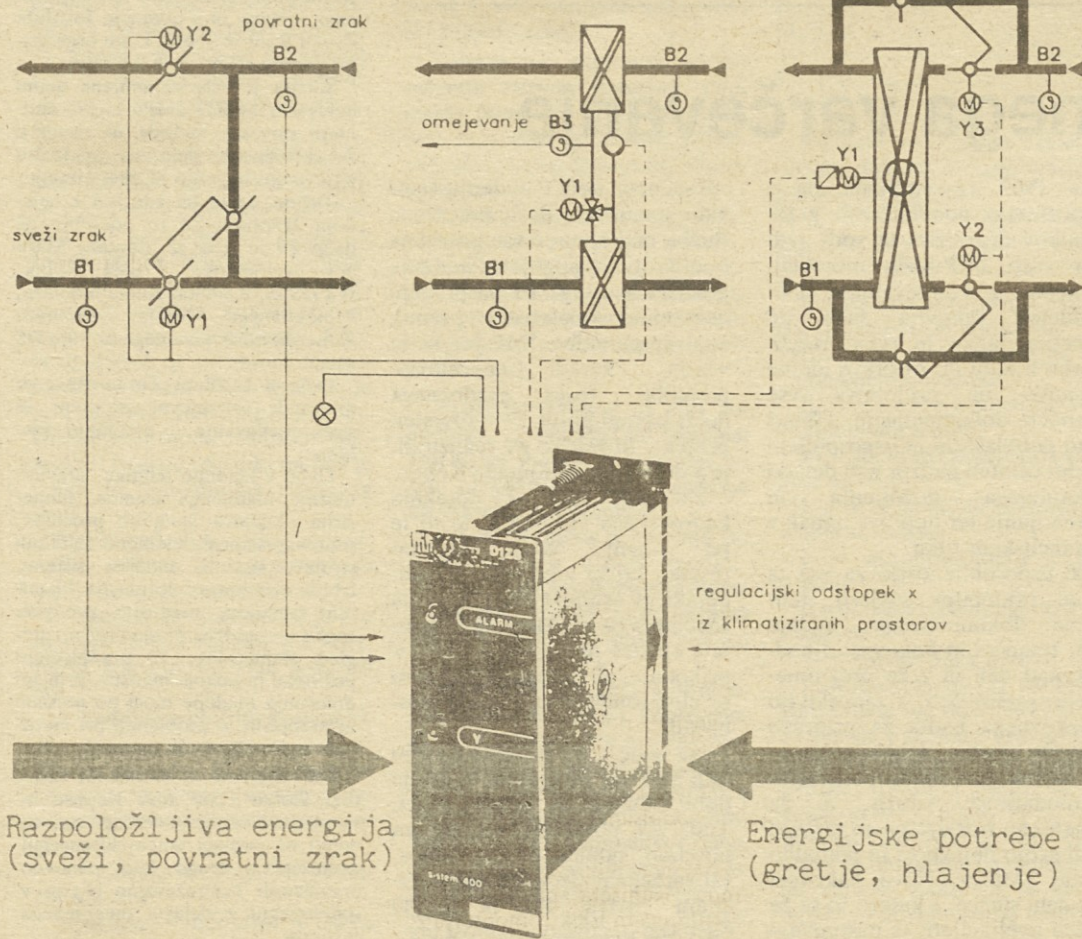
Se posebno je važno, da nove tehnologije vedno povzročajo nove koncepcije marketinga. Značilnost izdelka je danes tako vplivna, da povečuje pritisek celo na lastnosti in organizacijske oblike celega modela aktivnosti podjetja (RR, proizvodnja, marketing, prodaja).

Prav gotovo povpraševanje kot objektivna potreba trga ni gonilna sila usmerjanja dejavnosti podjetja, pač pa programiran razvoj z izhodišči v inovativni dejavnosti.

Glasnik: V številnih delovnih organizacijah je inovacijska dejavnost močno prisotna, kar skozi njihovo pomembnost pričajo številni rezultati. Kje je v nepretrganosti makro in mikro sistema odgovor na to?

Goli: Res je, na drugi strani pa ne gre prezreti številnih zavržanih okoliščin in neizrabljenih možnosti, ki marsikateri delovni organizaciji inventivno dejavnost postavljajo na rob gospodarjenja, pa čeprav imajo opredeljene notranje akte, skozi katere naj bi se manifestirala inventivna dejavnost. Namreč, ti

Nadaljevanje na str. 5

Uporaba izuma — za reguliranje in optimizacijo energije

Nadaljevanje s prejšnje str.

akti pogosto nimajo ustrezne strukture, to dejavnost ne planirajo oz. načrtujejo in jo tudi ne vzpodbujajo. Po navadi jih opredeljujejo kategorije, kot so predpisovanje načina prijaviteljstva, registracije in zaščite, opredeljevanje nadomestil inovatorjem in morda še izbira članov za ustrezne komisije. Rezultati so zato slabi, inovacije pa po navadi le manjše predelave.

Pred kratkim sem doživel, da so avtorstvo računalniškega programa za Mollierov diagram h-x za vlažen zrak v nekem poročilu pripisali kar tistemu, ki ga je sprogramiral...

... Spominjam se še nekega računalniškega programa za izračun prenosnikov toplote, ki je bil pravzaprav inovacija, vendar so v podjetju za katerega sem ga izdelal, tako stokali za denar, da sem pristal na ceno ure snažilke. Na to bo potrebno tudi v prihodnosti računati.

Smisel je na makro ravni predvsem v stalnih inovacijskih prizadevanjih, kar pa pomeni, povečati **INDOK službe**, uvajati nove izdelke, rušiti stare organizacijske prijeme, znati se na trgu in v zakonodaji, kar ne pomeni nič drugega kot — **doumeti sporočila okolja**, opredeliti ekonomske in sociološke potrebe te ravni, sprožiti interakcije z nadrejenim sistemom in se nanj odzivati z idejami. Trg kot makroekonomski sistem je čedalje bolj kompleksen, saj zahteva poznavanje tehnoloških parametrov, ti pa v končni fazi povzročajo spremembe v načinu poslovanja in organizacije. Makro raven lahko določimo le z opredelitvami lastnosti sporočil s okolja, kar je osnova za napovedovanje.

Na mikro ravni pa je smisel v spodbudah kot so, koliko lahko laž kot delavec vplivam na svoj položaj s svojo kvaliteto in manj kvalitativno, torej koliko s svojo **trokovnostjo** — in koliko sploh lahko s temi atributi vplivam na spremembe, ki vodijo v korist prestema. Mikro raven lahko določimo le z vrednostnimi opredelitvami odnosov med komponentami.

Glasnik: Hočete reči, da formalni pristop ni primeren za organizacijo strukture inovacijskega sistema?

Goli: Točno to. Bolj kot prenos forme je pri danih pogojih v delovnih organizacijah primernejša najprej sistemska analiza, ki je pravzaprav začetek vsakega projekta, od katere pričakujemo predvsem obravnavo vzroka in činka. Ideje lahko prihajajo od notraj ali od zunaj, a najprej je

potrebno idejo deblokirati, potem uvesti proces zbiranja idej, itd.

Glasnik: Torej naj se IMP ne gleduje po drugih inovacijskih sistemih, in naj gradi svojega tako, da bo upošteval predvsem pospeševanje vzpodbude, formo pa naj optimira glede na dane razmere?

Goli: Točno tako! SOZD IMP žanes po vsej verjetnosti nima vitalne funkcije. Pred kratkim je sodelavec, dober avtomatičar, izkličnil: »To ni sozd, to je kup stroškov. Inženiring ni inženiring, marketing ni marketing, smerjevalni razvoj ni razvoj!« Glede na dane razmere je potrebno neke začeti. Tudi to je inovacija.

Glasnik: Vendar stanje le ni tako pesimistično, saj se želja po sprožitvi inovacijskih procesov v IMP kaže že dalj časa v več tozd, poleg tega pa ste tudi sami pohvalili tozd Trata Avtomatika. Če sem vas prav razumel, bo novo sredstvo, ki ste ga sami izumili, v zelo kratkem času na trgu. Za katero sredstvo gre?

Goli: Gre za univerzalni zvezni regulator mešanja, rekuperacije in regeneracije z nesevenčnim zveznim izhodnim signalom za optimizacijo energije klimatizacijskih naprav, ki pripada področju klimatizacije zraka, sistemom in napravam za upravljanje, oz. njihovo avtomatizacijo, kjer se regulira dovod grelnih in hladilnih fluidov, namenjenih za sekundarno pripravo.

Inovacijski proces, torej aktivnosti od ideje pa do njene realizacije, je bil zelo kratek, k temu sta bistveno prispevala ing. Slapnik in direktor tozda Avtomatika Gazvoda. Pričakujemo, da bomo z novim sredstvom ne le omogočili optimizacijo energije pri mešanju zraka, temveč bomo sploh lahko s sistemom 400 solidno regulirali tudi regeneracijo zraka, kar so do sedaj pokrivali slabši proizvajalci z manj kvaliteten sredstvom, ki ni optimiralo energije. Pričakujemo tudi posledično večjo prodajo sistema 400, saj vsak novi regulator za optimizacijo energije povzroči prodajo naslednjih 4 do 8 ostalih modulov.

Noben proizvajalec na svetu, ki v analogni tehniki proizvaja regulatorje z zveznim, enotnim, nesevenčnim izhodnim signalom od 2–10 V, 0–10 V ali ustreznim v mA, ni znal rešiti problema optimizacije tako pomembne faze poprejšnje priprave zraka, kot je mešanje, rekuperacija in regeneracija.

Sredstvo smo patentirali, saj smatramo, da je patent najvišja oblika komercializacije.

V kratkem času je Trata sprožila mehanizme reklame, pojavila se bo v strokovnih revijah doma in v tujini, poleg tega pa že pripravljamo še pomembnejša sredstva.

V IMP sem imel možnost realizirati izredno malo idej. V IMP Glasnik 1980/8 sem tako lahko le objavil članek Projektiranje in računalnik.

Pred kratkim sem doživel, da so avtorstvo računalniškega programa za Mollierov diagram h-x za vlažen zrak v nekem poročilu pripisali kar tistemu, ki ga je le sprogramiral. Interesantno pri tem je še to, da je to edini tak in najmoderneje pri nas zasnovan in za programiranje najpopolnejše pripravljen program na bazi podatkovnega okolja, s kompletno verifikacijo vhodnih podatkov v absolutnem in kombinacijskem smislu, s kompletno diagnostiko in da je bil zasnovan na osnovi privatnega študija.

Bilo je še nekaj takih primerov. Že ko sem prišel v firmo, sem predlagal in kasneje na pol skrito tudi izdelal računalniški program za toplotne obremenitve, ki je vključeval informacijski sistem gradbenih elementov zgradbe. Z njim smo izračunali veliko zgradb in prihranili projektantom veliko dela, saj so dobili za klimatiziran prostor v celoti vse potrebne izračune prav do potrebnih količin zraka. Miniti pa je moralo 10 let, da smo šele na pobudo računskega centra popolnoma isto idejo osvežili in jo pričeli na novo realizirati danes.

Takrat ni bilo nobene komisije, ki bi pomagala, pa je mislim, tudi danes še ni.

Spominjam se še nekega računalniškega programa za izračun prenosnikov toplote, ki je bil pravzaprav inovacija, vendar so v podjetju, za katerega sem ga izdelal, tako stokali za denar, da sem pristal na ceno ure snažilke. Na to bo tudi v prihodnosti treba računati.

Vse kaže, da mora imeti dobra ideja predvsem dobrega zaščitnika, ki jo kanalizira preko podjetnikov in vodij projektov do uresničevalcev. Zaščitnik je najbolj pomemben. Imel sem ga pri svoji knjigi.

Idejo je potrebno že ob nastanku zavarovati, obravnavati njeno avtorstvo in arhivirati argumente za in proti.

Glasnik: Izobraževalna struktura pri nas zaostaja za tisto v tujini. Podobno velja tudi za razporeditev kadrov, zagotavljanje objektivnih pogojev za delo (literatura, moderna sredstva), interdisciplinarnost, itd. Na spremembo odnosa do novih delavcev lahko vpliva le preseganje zaostalosti v delovnih okoljih, saj ta povzroča podrejenost in izgubljenost delavcev z več splošnega znanja in jih postavlja v odvisnost od hierarhične lestvice oz. nadrejenih, pa četudi so strokovno boljši od okolja, v katerega pridejo. Poleg tega je nazadovala tudi stalnost izobraževanja in je ta odvisna od volje posameznika. Vzroki za to so v samozadostnosti in podaljševanju obstoječe kadrovske strukture, pri čemer imajo velik vpliv vodilni in vodstveni delavci, ki se novega znanja bojijo, ker se počutijo ogrožene. Kazalec pozornosti osnovnemu fondu izobraževanja je obvezno dopolnilno izobraževanje. To je pri razvitih narodih edina možnost za napredovanje in večanje plače. Pri nas pa omogočajo napredovanje delovne izkušnje. Opravka imamo pri tem celo s takim nesmisлом, da omogočajo pravilniki nekaterih delovnih organizacij napredovanje celo za dve ali tri stopnje izobrazbe. Je to oviro možno odpraviti, če vemo, da ohranja obstoječe stanje in ščiti porazdelitev vpliva in moči? Vidite pot v večjem izobraževanju?

Goli: Pogosto slišimo, da so neurejeno nagajevanje inovacij, njihovo nestimuliranje in preslaba organizacija največje zavore delovanja inovacijskega sistema. Redko pa se vprašamo, koliko so naši strokovnjaki sploh sposobni in koliko so sploh pripravljeni ustvarjalno razmišljati.

Smisel je na makroravni predvsem v stalnih inovacijskih prizadevanjih, kar pomeni povečati INDOK SLUŽBE, uvajati nove izdelke, rušiti stare organizacijske prijeme, znati se na trgu in v zakonodaji, kar ne pomeni nič drugega kot doumeti sporočila okolja, opredeliti ekonomske in sociološke potrebe te ravni, sprožiti interakcije z nadrejenim sistemom in se nanj odzivati z idejami.

V povprečju so naši možgani čedalje bolj leni, to je dejstvo.

Dejstvo je tudi, da znanje rednega šolanja ne zadošča, saj je zastarelo, prisotna je potreba po interdisciplinarnosti, zelo je kritično stanje pri vodilnem kadru, odnos do RR je pasiven, prav tako do ustvarjalnosti, večina kadra se ne izobražuje zaradi zahtev delovnega mesta, ampak iz drugih vzrokov. Inovacijski proces kot disciplina ni zajet v redne študijske programe, niti ne v funkcionalno izobraževanje. Dobra pot je v organizaciji načrtnega usposabljanja predvsem strokovnjakov iz RR in v množičnem spodbujanju k ustvarjalnosti, pri čemer bi bil skoraj potreben specializiran sociotehnični strokovnjak.

Tudi INDOK služba je pri nas problematična, saj je praktično ni in s tem ni možnosti tudi samozizobraževanja. V računalniško mrežo ni vključena, čeprav nudi kot taka danes dve metodi in sicer selektivno informiranje o novostih in retrospektivne on-line poizvedbe.

Glasnik: O interdisciplinarnosti in integriranju ste pisali že v članku Razmišljanje, odprto za vse dimenzije problemov, v noveletnem IMP Glasniku 1986/12. Kaj niso trendi danes v manjši integraciji?

Goli: Inovativna dejavnost je skupinsko, timsko in interdisciplinarno delo, zato je pogojena z istoimenskimi znanji. Predvsem izstopa interdisciplinarnost. Kar pa se tiče integracije, pri RR da, ne pa v proizvodnji.

Janez Votek

Povejte svoje mnenje!
Dopisujte v Glasnik!

Izolska bolnišnica

IMP-jevi zapleti

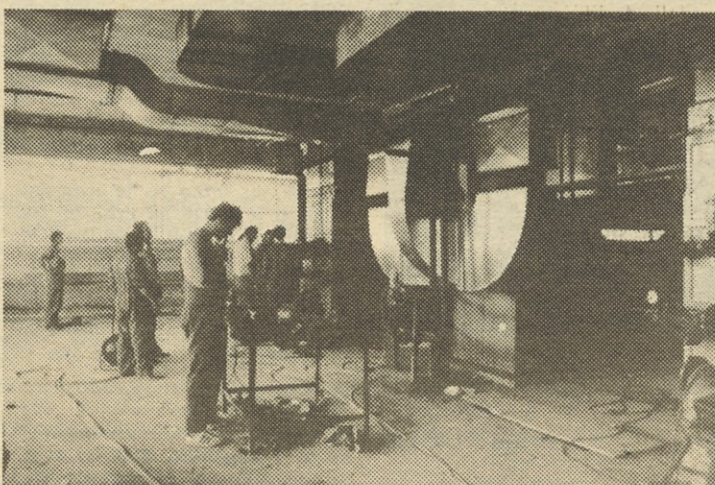
Koprška Montaža dela strojne in električne instalacije na objektu 2. faze prve etape izolske bolnišnice — to je na spremljajočih objektih bolnišnice, kjer bodo laboratoriji, rentgeni in drugo. Za ta dela je Montaža lani oktobra sklenila pogodbo o izvajanju vseh instalacijskih del.

»Ta dela je tozd prevzel pod zelo težkimi konkurenčnimi pogoji« je povedal direktor Montaže Zorko Cerkvenik, »zlasti če upoštevamo, da smo morali prevzeti tudi elektroinstalacijska dela in da je bila konkurenca poleg običajnih konkurentov še Smelt. Glede na to, da smo s Stavbenikom delali instalacije (MK le manjši del instalacije), prvi fazi gradnje te bolnišnice, smo se s predstavnikom Stavbenika, sozda IMP, Inženiringa

Ker smo od omenjenih dveh IMP-jevih odzov glede izvajanja elektroinstalacijskih del dobili negativne odgovore, smo za ta dela poiskali drugega izvajalca zunaj IMP-ja.

Vse to je odgovor na izziv nekaterih direktorjev IMP-jevih odzov na lanskem decembrskem kolegiju sozda IMP. Vsa omenjena dejstva so tudi dokumentirana.

V lanskem novembru se je Montaža Koper lotila delne pri-

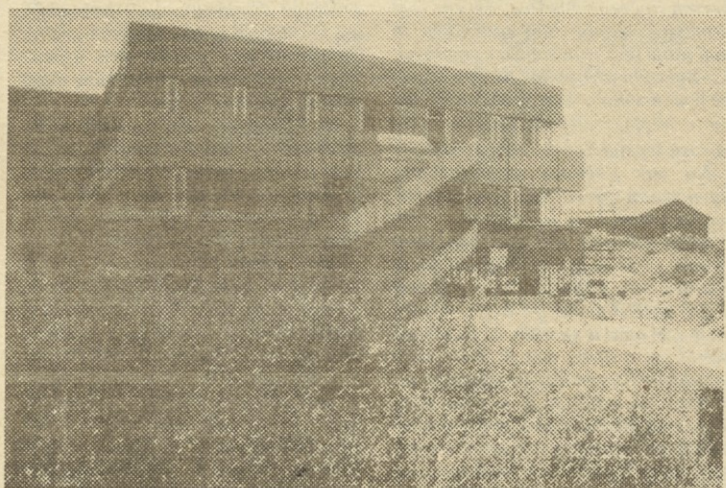

Delo poteka nemoteno

sporazumeli, da naj bi IMP izvajal strojne in električne instalacije, Stavbenik pa gradena dela. Preden smo sklenili pogodbo s Stavbenikom, smo za izvajanje elektroinstalacijskih del imeli pismena zagotovila od PMI-ja (Eko). Po tej zagotovili in po dokončni potrditvi PMI-ja o izvajanju elektroinstalacijskih del, je bilo naše dogovarjanje s Stavbenikom tako rekoč dorečeno. Zato je Stavbenik uradno povabil na svečano postavitev temeljnega kamna za gradnjo tega objekta tudi PMI. Toda PMI je komaj dobro uro pred podpisom pogodbe s teleksom odpovedal omenjeni posel. Mi iz Montaže smo seveda šli 13. oktobra lani ob 13. uri k Staybeniku podpisat pogodbo. Direktor Stavbenika nas je pričakal z dvema pogodbama: za PMI-jeva

prave gradbišča. Porezati in zapreti so morali obstoječe instalacije, ki so motile nadaljnjo gradnjo objekta. Januarja letos pa so začeli z instalacijskimi deli. Dela potekajo po dogovorjenem terminskem planu. Delo na tem objektu je bolj zahtevno kot na drugih gradbiščih zaradi strožjih tehničnih in varstvenih normativov in zaradi koordinacije elektroinstalacijskih del, pa tudi zato, ker sami izvajamo instalacije vseh medicinskih plinov.

Objekt ni zgrajen tako kot klasične zgrade z zidanimi stenami, pač pa so v tej zgradbi stene montažne — tipa DON, v katerih so vse instalacije, ki jih je montirala Montaža, to je plinovodne, vodovodne, ogrevalne in električne. Glavni razvodi vseh instalacij potekajo v klet-

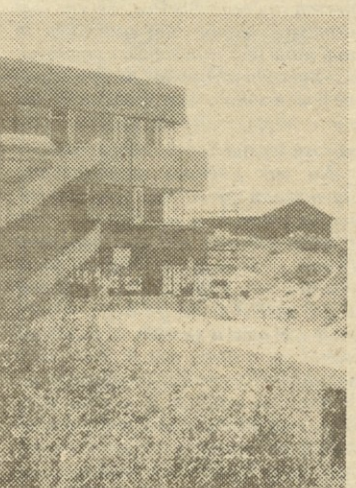

Bolnišnica v Izoli

elektroinstalacijska dela in Montažne strojne instalacije. Ko smo ga obvestili o tem, da je PMI odpovedal delo na tem objektu, je strgal obe pogodbi in naročil svojemu komercialnemu direktorju skupno pogodbo za Montažo Koper rekoč: »Ne greš od tod, dokler ne podpišeš skupne pogodbe ali pa prekinemo sodelovanje tudi v prihodnje.«

Po preudarku sem to pogodbo podpisal in se ob tem zavedal rizikov, ki sem jih sprejel. Še isti dan sem seznanil Montažin delavski svet s pogoji in težavami okoli sklenitve, do tedaj, največjega posla.

O vseh teh problemih smo 6. oktobra 1986 — torej preden je bila podpisana pogodba — na skupnem sestanku obvestili tudi generalnega direktorja sozda Franca Kumšeta, pa direktorja Inženiringa in Elektromonterja z namenom, da bi našli tudi v IMP-ju izvajalca elektroinstalacijskih del.

nem kolektorju in pod stropom posameznih etaž. Tu je bilo za monterje precej težav, ker je bilo premalo prostora med spušenim stropom.

Največji problem pa je bil v neuskladenosti površinskih projektov s projekti za izvedbo. Zato je bilo potrebno prestavljati vse instalacije v kletni etaži. Vse te spremembe so zahtevale dodatna dela in več dela. Kljub temu, da je pogodba sklenjena »na ključ«, so morali opraviti vsa ta dodatna dela. Vrednost vseh del, ki jih bo na tem objektu opravila koprška Montaža vključno z elektroinstalaci-

jami je približno 463 milijonov dinarjev.

Na objektu, ki naj bi ga odprli 29. novembra letos, je bilo v »špicu« 30 monterjev strojnih instalacij in 15 monterjev za elektroinstalacije. Odgovorni vodja del je Jože Peterle, vodilni monterji s svojimi skupinami pa so: Zvezdan Marinac za kurjavo, Vojko Paliska za vodovodne instalacije in kanalizacijo, Marjan Carli za klimatske naprave, Darko Štanta za medicinske pline.

Sredi septembra, ko smo obiskali monterje na gradbišču, so bile vse grobe instalacije že zaključene. Kot je povedal odgovorni vodja del iz Montaže Jože Peterle, se pripravljajo na komplektacijo objekta oziroma na finomontažo instalacij, ki bo predvidoma zaključena oktobra.

O sodelovanju naše koprške Montaže s Stavbenikom je povedal Stavbenikov vodja tega gradbišča naslednje:

»Z IMP-jem že nekaj let uspešno sodelujemo. Na tem objektu, ko se je Montaža Koper pojavila z deli v celoti (tudi z elektroinstalacijskimi), pa smo sprva imeli nekoliko pomislekov, predvsem glede elektroinstalacij, vendar se je zdaj, ko gre gradnja objekta proti koncu, izkazalo, da so zahteve izpolnili.«

MARIJA PRIMC

Na tekmovališču IMP iger se je našla ženska ura znamke FAVORIT. Lastnica jo lahko dobi pri tov. Jurakovi v tozd Projektiwa Maribor, Ljubljanska 9, Maribor.

Zahvale

Ob izgubi dragega očeta se zahvaljujemo sodelavcem DO Elektromonter za izrečeno sožalje, darovano cvetje in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Ciril in Lojze Martinc

Ob smrti naše drage mame, se zahvaljujem sindikatu tozd Itak za darovano cvetje ter sodelavkam in sodelavcem za izrečeno sožalje. Hvala vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti.

Albin Vodnik

Ob boleči izgubi moje drage mame se zahvaljujem sindikatu DO Telekom za darovano cvetje ter sodelavcem za denarno pomoč in izrečeno sožalje.

Jožefa Papež

Ob boleči izgubi moje nepozabne mame, se iskreno zahvaljujem sindikalni organizaciji DS Izip za darovano cvetje in izraze sožalja. Še posebej se zahvaljujem sodelavkam za spremstvo na njeni zadnji poti.

Bernarda Kralj

Ob prezgodnji izgubi dragega očeta se najiskrenejše zahvaljujem osnovni organizaciji sindikata DO OV za darovano cvetje, vsem sodelavcem za izkazano sožalje ter vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Bojan Cedilnik

Ni smrt tisto, kar nas loči in življenje ni, kar družijo nas. So vezi močnejše. Brez pomena zanje so razdalje, kraj in čas.

M. Kacič

Zapustil nas je

MIRKO ZAJEC

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo gospodinu, osnovni organizaciji sindikata in sodelavcem za izrečeno sožalje in darovano cvetje.

Soproga Zdenka, otroka Janja in Matej, ata Jože in mama Marija

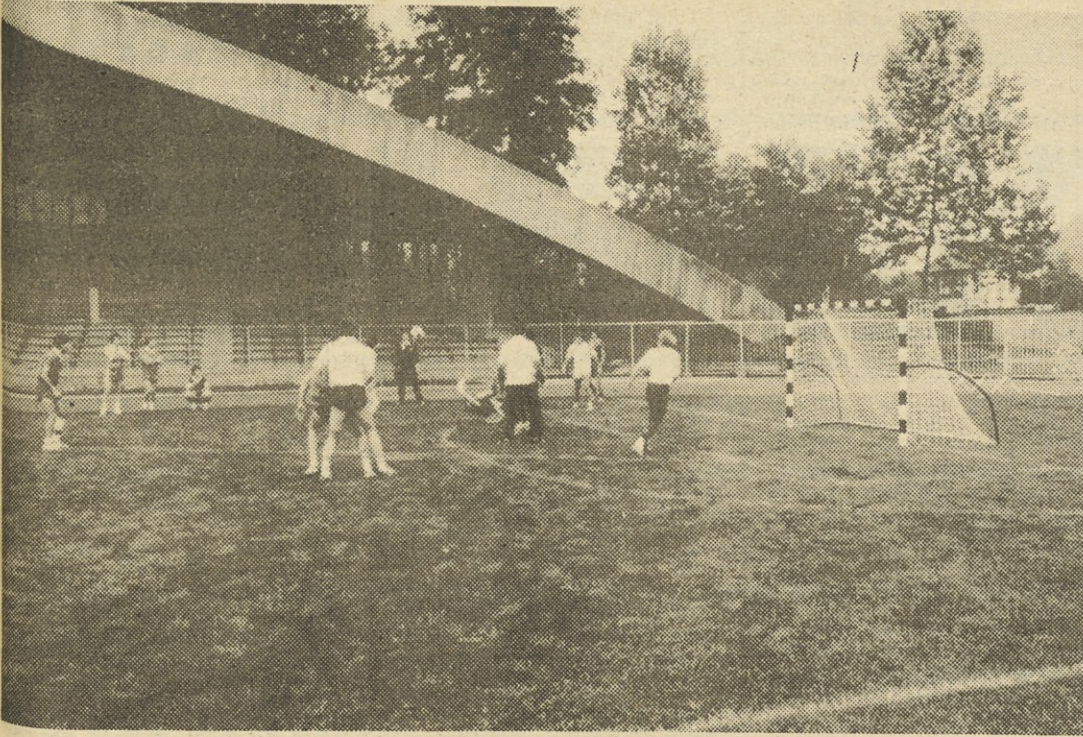

IMP – športne igre

Paradna disciplina odbojka

»Ti si vozila biciklu«

Tabele ponazarjajo vse, zato ne kaže potrošiti preveč črnila in posiljevati rezultate v ta reportažni zapis. Nesmisel je tudi pisati poročila z vseh prizorišč, kajti tega je le preveč. Zato začnimo tam, kjer so IMP-jevci na svojih 7. igrah končali. Če se športno izrazimo, pa tudi drugače strokovno pri »mrtvem teku«. Torej v času, ko je bil konec športnih tekmovanj, so vsi – eni prej, drugi pozneje nadomestili izgubljene kilograme, katere so zahtevali napori na športnih igriščih. Eni so pustili ali izgubili več drugi manj, odvisno pač od kondicije, »zamaščenosti« in vseh drugih psihomotoričnih dejavnikov.

Mrtve tek

Po naporih tekmovanj so se športniki in športnice zgrinjali okrog improviziranega šanka, kjer so bili postreženi z obilnim kosilom z žara. Vsekakor dobrodošlo poživilo pred začetkom glasbe, ki naj bi na nek način »zlila« vse IMP-jevce, vendar na prvotno zamišljeni sceni se ni dalo vztrajati, pa ne da bi bil oder zanič. Enotavno muhavost vremena ni dopustila »elektronikom«, da bi svoja orodja in zvoke nastavljali pogostim »špricerčkom«, ki so prileteli z neba. Pa nič zato, so jih pa preselili pod kupolo tribun na stadionu. Tu pa so vžgale tiste od agropopovce, pa od Smodeta, Jasmine in Jožice, ki so razgibale in pomešale IMP-jevce do konca. V tem trenutku, je bilo že nepomembno, kdaj bo podelitev zasluženih odličij, ki so jo organizatorji napovedali za zgodnejšo uro, kot so to potem dejansko izvedli. Nič hudega, morda je bilo namerno, da IMP-jevci ostanejo dalj časa na prizorišču, vendar so jih po drugi strani zato prikrajšali za nazdravljanje in zalivanje svojih trudov dopoldanskega dela z zares žlahtno kapljico, ki pa je bila v prosti prodaji draga kot žefran. Pa nič zato. Na rezultate v paradni disciplini pa je le bilo treba počakati. Saj veste, tenis je šport, ki osvaja srca – stara in mlada. Skratka zadeva je na pohodu. Tega se zavedajo tudi v IMP-ju in prav je tako, ali ni? Sicer pa, konec dober, vse dobro. Pa na svidenje v naslednji voj... oprostite na naslednjih igrah.

Psihoza

Nikoli si nisem vedel dobro razložiti pojma psihoza, ne mislite, da si ga lahko danes, vendar po klepetu z enim od prijateljev, s katerim sva se srečala po dolgih 10-tih letih, naj bi mi bil ta pojem jasen. Pravi, da je njegova ekipa podlegla pod psihozo dogovarjanj. Ni mi jasno, kako smo lahko brez izgubljene tekme z gol razliko 7:0 izpadli iz nadaljnega tekmovanja. Madona, me je ujezilo, ko sta se dve ekipi zmenili in igrali tako, da nas dotolčeta izven igrišča. Dokaz je neizpodbiten, ekipa, ki ji je bilo, tako ali tako vseeno, je prišla na igrišče s 4 igralci, tako, da so nasprotniki ob počitku mimogrede dosegli ugoden rezultat. Pozneje pa se je le pokazala pravica. Vidiš, to je psihoza, ko te eliminirajo za vsako ceno. Če je vrnil k namaj bo, sem si rekel in se vrnil k nogometu tik pred finalnimi tekmami, kjer se je izkazalo, da je poleg znanja potrebna tudi borbenost in homogenost kolektiva. V športu je pogosto tako, da je ravno borbenost in požrtvovalnost lista, ki lahko premaga še tako dobro tehnično podkovano ekipo, ki v odločilnih trenutkih poleg znanja ni sposobna »zagristi«. Ravno to pa se je pri nogometu zgodilo.

Če sedaj preidemo k bolj obrobnim disciplinam in jih poskušamo spraviti pod skupni imenovalec, potem lahko rečemo, da so to discipline, ki poleg fizičnih naporov, ki so večji ali manjši, zahtevajo od posameznikov tudi določen »intelektualni« napor, ki ni v razmišljanju, z izjemo pri šahu, ampak v smislu zbranosti, od katere so odvisni rezultati. To je najbolj izrazito pri streljanju, ki jih vsak šum spravi iz tira. Sicer pa, če se ozremo v prostor,

kjer so tekmovali, bi za te ljudi lahko rekli, da za njih, ko imajo v rokah puško, ni živga sveta. Povsem drugače pa je v prostoru, kjer se pripravljajo, tu pa jih je kot na veselici.

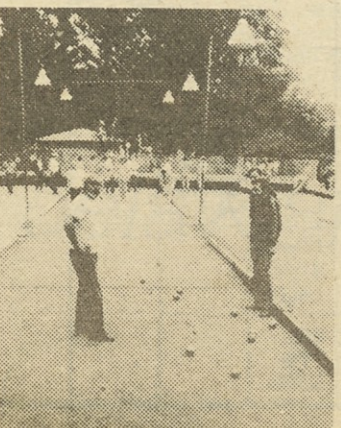
Po svoje markantne osebe, ki so me zmeraj zanimale, so balinarji. Vendar, v njihov svet mi ni uspelo nikoli prodreti, tudi tokrat ne. Balinarji, ki jih navidez zanima vse ali nič, le vse podredijo majhni kroglici. Namreč, če jih človek opazuje na kakšnem balinišču, pomalem politizirajo, obrekujejo, se jezijo nad rezultati nogometašev, pač vse po malem, toda balineč, tu pa ni milosti. Ob prej omenjeni navidezni odsotnosti se le vse skupaj vrti okrog te majhne kroglice. Vsak šport je svet zase ali sprostitev zase.

Paradna disciplina

Gibanje IMP-jevih športnikov pa le ni bilo tako brezskrbno, kot je to zagledalo na prvi pogled. Resda so na samem začetku posamezniki ali skupine malomarno opletali po športnem parku na Taboru z velikimi torbami in sendviči v rokah. Ja, te torbe, ni kaj, že te so dokaz, da se je tudi sindikalni šport tehnološko dvignil na vrhunsko raven. Nič več platnenih copatov in kratkih hlač, ampak oprema za predogrevanje, ogrevanje, start, sprint, tekmo – vse po svojih specialnostih.

Skupine ali navijači so se ustavljali ob nogometu, največ pa jih je bilo na ženski odbojki, ker so pač imeli kaj videti in na moški odbojki, ki je bila nasploh paradna disciplina. To ne pravimo kar tako, namreč finalne igre prvih treh ekip so okrog igrišča zbrale skorajda vse udeležence, tudi tiste, ki so se potikali ob šankih. In kar naenkrat je postalo vroče kot v kotlu, navijači so se kar hitro porazdelili v dve, dokaj enakovredni skupini, ki sta potem »peli« in spodbujali ekipe do onemoglosti. To pa je bil nedvomno moti za igralce, ki so prikazali zares vrhunsko igro, ki presega zgolj sindikalne okvire. Nenaadnje temu ustreza je bila sprostitev navijaških strasti navijačev celjske Klime, ki so po zmagi svoje ekipe igralce nosili kar na ramenih. Skratka, bilo je, kot mora biti! In če k temu dodamo še popotnike na kolesih, ki so prevozili skorajda polovico IMP-jeve slovenske transverzale, potem smo lahko več kot zadovoljni, še posebej, ker je to jubilejno 40-to IMP-jevo leto.

J. Votek

Maraton, pa maraton!

Deževno sobotno jutro 26. 9. 1987 ni obetalo nič kaj lepega dneva določene za izpeljavo letnih iger in prvega kolesarskega maratona Ljubljana – Maribor (149 km). Na ploščadi, pred poslovno stavbo IMP nas je bilo zbranih 24 vztrajnih kolesarjev trdno odločenih, da prekolesarimo napovedano traso. Predno nadaljujemo z opisovanjem trase naj na kratko predstavim naše moštvo kolesarjev oziroma del udeležencev tega maratona: Grom Matija, Kremžar Ambrož, Zajc Franci, Juvančič Dušan, Munih Izток, Smolič Andreja (edina kolesarka) Seliškar Janez, Terzić Ljubiša, Bernjak Marjan, Nerle Viktor, Vrhovec Tine, Videlšek Stanko, Skok Andrej, Mevni Branko, Repas Tone, Petrinje Boris, Povzel Ferdo, Svetek Stane, Pišler Marjan, Rejic Boris, Žagar Franc, Kurtenjak Mirko. Skupina kolesarjev iz IMP Idrinja se maratona ni udeležila, ker je močno deževalo.

Kot nalašč je ob odhodu še bolj deževalo, toda časa za odlaganje ni bilo, zato smo odrinili na pot. Start je potekal brez velikega pompa, kot je to v navadi. Gledalcev nismo imeli, sem ter tja ob cesti so nas spremljali mrki pogledi mimoidočih, ki so si mislili svoje. Časa za razmišljanje ni bilo, na semaforju je gorela zelena luč. Hiteli smo, da se kolona ni raztegnila. Komaj smo čakali, da smo prišli iz centra in da se nehamo prerivati med avtomobili. V Črnučah nas je pozdravila narasla Sava in ploha, ki nam je namakala copate in ostalo opremo, ki so postali težji. Matiji dam navodila naj vozi zmerno 25–30 km/h. Toda hitri kolesarji ga priganjajo: »Daj Matija, vozi malo hitreje, da še danes pridemo v Maribor.« Vozimo skozi Trzin, Domžale, Vir in Dob do gostilne Rus. Za nami se je nabrala dolga kolona vozil, pa tudi ugajalo nam je, da smo se malo oddahnili.

Ko smo nadaljevali pot je bila cesta še bolj mokra. Za Matijom smo vozili do Konška, kjer nas je počakal, da smo vsi prisopihali. Toda tudi špricerja ni imel časa popiti, saj smo bili že zbrani in takoj šli navzdol proti Vranskemu. Tu sem dal še zadnja navodila, da vozimo v razmahu in previdno. Fantje iz Celja so mi zatirjali, da dežuje samo do Vranskega, toda stanje se je slabšalo. Fant iz Klime Celja je prehitel vozila v spremstvu in hitel lepemu vremenu naproti. No, tudi njemu so pošle želje po lepšem vremenu in se je raje priključil koloni. Komaj smo čakali, da se odcepimo od glavne ceste in zapeljemo skozi Zalec in končno v Celje. Tam je sijalo toplo sonce. Hiteli smo v Klimo Celje, našo prvo vmesno postajo. Na dvorišču so nas pozdravili prijazni fantje – kolesarji, po preostanek poti vozili z nami. Povabili so nas v lepo urejeno jedilnico in nam zaželeli dober teko ter nazdravje. Vsak izmed nas je imel precej dela s sabo ter opremo.

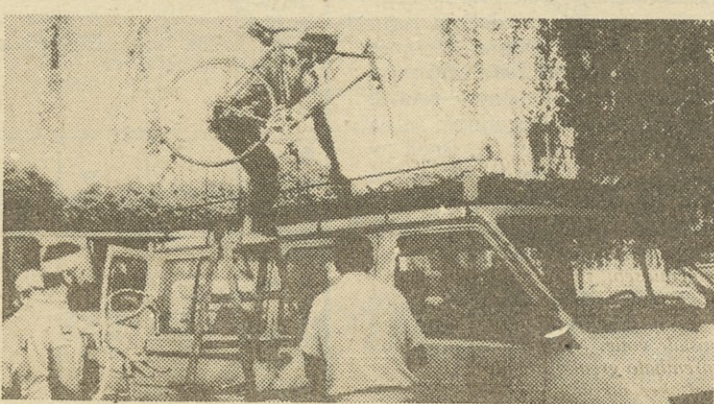
Milka, odgovorna za morebitne nezgode ali poškodbe je pritiskala na sprožilec fotoaparata. Na srečo s poškodbami ni imela dela. Posvetila

se je raje vlogi fotografa. Zadovoljni z gostoljubnostjo Celjanov, smo se odpravili naprej. Ura je bila točno 11.25. Pred odhodom sem sporočil v Maribor čas prihoda, da nas je počakalo vozilo in nas spravilo na stadion. Sonce nas je gredo in sušilo. To nam je dajalo upanje, da bo preostanek poti bolj suh. Milka spet hiti pritiskati, toda ne na pedala temveč na fotoaparati. Lojze, kot vesten spremljevalec v vozilu se na koncu kolone hudomušno smeje in pravi, da tako počasi že dolgo ni vozil. Toda tudi on je bil zadovoljen da nismo imeli nevšečnosti na cesti. Ovinkasta ter mokra kockasta cesta nam je pregnala duhovnost in nas izčrpala. Drevoed skozi Frankolovo je hitro za nami (ni časa za razmišljanje kaj se je pred leti tu dogajalo), saj je pred nami daljši vzpon do odcapa ceste na Vitanje. Ta je kolesarjem dobro znan po vzponu z maratona Pohorskega bataljona. Zatem smo se spustili v Slovenske Konjice, kjer naj bi nas čakali fantje iz IMP-ja. Žal ni bilo videti kolesarjev. Zato smo hiteli proti Slovenski Bistrici, pa do kraja, kjer nas je čakalo vozilo z zastavo IMP 40 let. Fantje iz Celja nas razveselijo z laškim pivom, ki se ga ne branimo. Med avtobusi smo se prebili na stadion veseli in zadovoljni, da smo pripeljali na kolesu živi in zdravi na cilj. Na stadionu sem opazil Klimatove drese, fantje so igrali za 3 mesto. Vse je bilo, samo gledalcev in navijačev ni bilo.

Utrujeni in zadovoljni »spokamo« opremo s kolesi vred na avtomobile in odidemo na kosilo. Razglasitev rezultatov se je precej zavlekla do 19.15 ure, tako da je veliko udeležencev že odšlo domov. Naj zaključim. Hkrati pa vabim tiste kolesarje, ki želijo sodelovati pri ustanovitvi kolesarske sekcije v IMP, da se javijo. Drugo leto bo maraton potekal na relaciji Ljubljana – Szentjakob (Avstrija) in nazaj v Ljubljano. (190 km). Če ste s predlogom zadovoljni, pomagajte, da zadevo tudi izpeljemo.

Kolesarski zdravo!

Zvone Repas

Gremo domov

Skupna uvrstitev ekip

1. KLIMA CELJE	220	7. KM LJ	10
2. PANONIJA	190	8. MONTAŽA KP	9
3. MONTAŽA MB	173	9. PANONIJA	8
4. PMI	150		
5. IKO	147		
6. IZIP LJ	124		
7. MONTAŽA KP	111		
8. KM LJ	108		
9. OV LJ	103		
10. KLIMAT LJ	88		
11. LIVAR	86		
12. TELEKOM	54		
13. EM LJ	33		
14. SOZD	26		
15. ISO	24		
16. TIO	21		
17. DVIGALO	19		
18. TEN	14		

Mali nogomet

1. IZIP	26		
2. PANONIJA	21		
3. ISO	17		
4. KLIMAT LJ	14		
5. IKO	12		
6. PMI	11		
7. MONTAŽA MB	10		
8. KM LJ	9		
9. LIVAR	8		
10. IKO	7		
11. MONTAŽA MB	6		
12. MONTAŽA KP	5		
13. PMI	4		

Odbojka – ženske

1. KLIMA CE	26		
2. KLIMA CE	21		
3. PANONIJA	17		
4. KLIMAT LJ	14		

Odbojka – moški

1. KLIMA CE	26		
2. PANONIJA	21		
3. MONTAŽA MB	17		
4. IZIP	14		
5. PMI	12		
6. KM LJ	11		
7. EM LJ	10		
8. IKO	9		
9. TELEKOM	8		
10. MONTAŽA KP	7		
11. LIVAR	6		

Kegljanje – moški

1. MONTAŽA MB	26		
2. IKO	21		
3. KLIMA CE	17		
4. OV LJ	14		
5. PANONIJA	12		
6. KLIMAT LJ	11		
7. MONTAŽA KP	10		
8. KM LJ	9		
9. PMI	8		
10. LIVAR	7		
11. IZIP	6		
12. EM LJ	5		
13. TEN	4		

Kegljanje – ženske

1. MONTAŽA KP	26		
2. KLIMA CE	21		
3. PANONIJA	17		
4. KLIMAT LJ	14		
5. EM LJ	12		
6. LIVAR	11		
7. OV LJ	10		
8. MONTAŽA MB	9		
9. KM LJ	8		
10. PMI	7		

Tenis – ženske

1. OV LJ	26		
2. SOZD	21		
3. MONTAŽA MB	17		
4. IKO	14		
5. PMI	12		
6. KLIMA CE	11		

Tenis – moški

1. KLIMA CE	26		
2. IZIP	21		
3. PMI	17		
4. MONTAŽA KP	14		
5. KM LJ	12		
6. MONTAŽA MB	11		
7. PANONIJA	10		
8. TELEKOM	9		
9. KLIMAT LJ	8		
10. OV LJ	7		
11. IKO	6		
12. SOZD	5		

Streljanje – ženske

1. PANONIJA	26		
2. MONTAŽA KP	21		
3. KLIMA CE	17		
4. KLIMAT LJ	14		
5. IKO	12		
6. PMI	11		
7. MONTAŽA MB	10		
8. KM LJ	9		
9. LIVAR	8		

Streljanje – moški

1. PANONIJA	26		
2. LIVAR	21		
3. KLIMA CE	17		
4. IKO	14		
5. IZIP	12		
6. MONTAŽA MB	11		
7. MONTAŽA KP	10		
8. PMI	9		
9. KM LJ	8		
10. ISO	7		
11. KLIMAT LJ	6		

Namizni tenis – ženske

1. MONTAŽA MB	26		
2. TELEKOM	21		
3. KM LJ	17		
4. KLIMA CE	14		
5. PMI	12		
6. LIVAR	11		

Namizni tenis – moški

1. IKO	26		
2. IZIP	21		
3. PMI	17		
4. PANONIJA	14		
5. OV LJ	12		
6. TELEKOM	11		
7. MONTAŽA MB	10		
8. DVIGALO	9		
9. KLIMA CE	8		
10. KLIMAT LJ	7		
11. EM LJ	6		

Balinanje

1. OV LJ	26		
2. TIO	21		
3. IKO	17		
4. KLIMA CE	14		
5. KM LJ	12		
6. LIVAR	11		
7. TEN	10		
8. MONTAŽA KP	9		
9. PMI	8		
10. IZIP	7		
11. PANONIJA	6		
12. TELEKOM	5		
13. MONTAŽA MB	4		

Šah

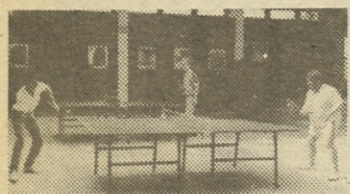
1. MONTAŽA MB	26		
2. IKO	21		
3. IZIP	17		
4. KLIMA CE	14		
5. PMI	12		
6. PANONIJA	11		

Srečanje Panonije z Rabo

Sobota v Monoštru

Na pragu jeseni — v soboto, 12. septembra, se je 30 Panonijinih delavcev z avtobusom odpeljalo v Monošter na Madžarsko. Tako kot že nekaj let v jesenskem času, se tam srečujejo na športnem področju z Rabinimi delavci. Tokrat so se oboji pomerili v nogometu, namiznem tenisu, streljanju, kegljanju in v šahu.

Enakopraven boj

Sodelovanje med omenjeno monoštrsko tovarno in IMP-jevo murskoboško delovno organizacijo Panonijo na športnem področju že pet let. Sodelovati so začeli na pobudo Občinskega sindikalnega sveta Murska Sobota in sindikata Železne županije. Na njuno pobudo je bilo torej pred petimi leti sklenjeno, da bi bilo potrebno uvesti nekakšno sodelovanje med tovarnami kovinske industrije Slovenije in Madžarske. Sindikat Železne županije je poslal budimpeštanskemu sindikatu pismo, v katerem je prosil naj-le-ta dovolj da se tovarna Raba v Monoštru poveže na športnem področju s Panonijo v Murski Soboti.

Ideja da bi sodelovali s Panonijimi delavci, se je porodila v Rabinem kolektivu. Za začetek sodelovanja je Panonijina delegacija sindikata obiskala tovarno Rabo. Prišli so za dva dni, si ogledali tovarno, mesto

Monošter in se dogovorili o načinu športnega sodelovanja. Potem pa so predstavniki Rabinega sindikata prišli na obisk v Panonijo. Zdaj so srečanja postala že tradicionalna. Vsako leto se na področju športa srečajo Rabinimi delavci s Panonijimi spomladi v delovni organizaciji Panoniji v jeseni pa se pomerijo v

Spominsko darilo

športu Panonijini športniki z Rabinimi v Monoštru.

Kot je povedal predsednik sindikata tovarne Rabe Marton Mikloš, želijo v tej tovarni še naprej sodelovati v športu s Panonijo in ohraniti medsebojne stike. Oboji si želijo tudi gospodarskega sodelovanja, kar pa je še vprašanje prihodnosti.

V Rabi pa si tudi želijo da bi ljudje na obeh straneh meje živeli v sožitju, je dejal Marton Mikloš, predvsem pa da bi se zblíževali na športnem in kulturnem področju. V Rabi — naj-

Monošter (Szentgotthard) — mesto imenovano po svetniku svetem Gotthardu iz Hildesheima v bližini tromeje (Madžarska — Jugoslavija — Avstrija) — nekdanj trg — od leta 1983 pa dobi ponovno rang mesta — je danes naravno središče Slovenskega Porabja in doline Rabe. Mesto ima moderno industrijo: tovarno svile, tovarno kosj, kulturni dom in narodnostni muzej. V narodnostnem in lokalnogodovinskem muzeju so na ogled spomini lončarstva v zahodnem Prekodonavju in slovenski etnološki preteklosti. Mesto ima baročno cerkev, ki ji je priključen bivši samostan — oboje so zgradili cistercijanci med leti 1740–1764. Med zanimivosti mesta spada tudi kip ustanovitelja mesta Bela III., ki je bil odkrit leta 1983.

starejši tovarni v Monoštru, katere začetki segajo v leto 1902 — svetovno znani po izdelovanju kos — pa si delavci želijo še tesneje povezati s Panonijimi delavci.

Na septemborskem športnem srečanju v Monoštru so se športniki Panonije pomerili z Rabinimi športniki v nogometu, namiznem tenisu, kegljanju in v šahu v lepi novi trijezični osnovni šoli, v gimnazijskem poslopju pa v streljanju.

Rezultati: V nogometu so bili zmagovalci Rabinimi nogometaši, v drugih panogah pa Panonijini športniki.

Potem, ko so se pošteno spotili, pa jih je čakalo kosilo v Rabinim menzi, ki jim po napeti športni borbi še kako teknilo.

Po kosilu pa je naše obiskovalce v Rabi pozdravil predsednik te monošterske tovarne Marton Mikloš. Panonijin predsednik sindikata Franc Šeruga pa se je zahvalil za tople sprejem in gostoljubje sindikata Rabe v Monoštru ter izročil predsedniku sindikata Rabe spominsko darilo.

Marija Prime

Prusikova vrvica

Po poletnih počitnicah smo si zopet zaželeli hoje v hribe. Tako smo se na sestanku dogovorili, da se 19. 9. odpravimo na Brano. Tako se je v soboto zbralo sedem članov MO in se vkrvalo v avtobus za Kamniško Bistrico. Malo pred osmo uro smo prišli v Bistrico. Najprej smo se ustavili pri domu, kjer smo se pripravili za hojo proti Kamniškemu sedlu. Okoli osme ure smo se začeli vzpenjati po gozdu. Pot zlagoma vodi skozi gozd. Kmalu je postajalo tudi sonce in videli smo, da se nam obeta lep dan. Prvi počitek smo naredili pri Pastirih. Tam pot pride iz gozda na plano. Odprl se nam je lep pogled na steni Brane in Planjave, ki stojita ves čas ob poti. Kmalu smo se okrepčali in odžejali, nas je čakal še zadnji kos poti — tudi najbolj zopr. Vendar smo premagali tudi to težavo in že smo bili pri koči na Kamniškem sedlu. Tu smo najprej popili vroč čaj, nato pa se nastavili precej močnemu jesenskemu soncu. Čakala nas je le še ura vzpona do vrha Brane, zato se nam ni preveč mudilo. Kar klepetali smo in klepetali. No, pa je vodja vseeno zaklical: »Odhod!« in okoli enih smo krenili. Pot ni preveč zahtevna, ob edini jekleni pletenici pa smo si tudi praktično ogledali primer varovanja s Prusikovo vrvico in vponko. Na vrhu nas je čakal prekrasen razgled, videla se je večina Grintovcev, ljubljanska kotlina, Avstrija in del Štajerske. Po tej obvezni uri geografije smo se brezskrbno predali močnemu soncu. Ker pa smo imeli med nami tudi dve »dolinski uši«, smo jih seveda po vseh planinskih zakonih in navadah krstili. No, pa kazen ni bila prehuda, saj jih je čakal še lep sestop. Pa tudi ta je potekal brez težav. Ker se nam ni mudilo na avtobus, smo se še prijetno zabavali z različnimi igrami, kjer smo se vsakokrat žrtvi nasmejali od srca. Pot iz sedla do Pastircev smo sklenili sestopiti po melišču. Okoli dvesto metrov »zastonj« vožnje je bil res enkratni užitek, ki ga v hribih večkrat pogrešamo. Po počitku na Pastirih smo se vsi sijoči odpravili naprej. Vsi dobre volje smo sklenili, da si kaj zapojemo. In res, tako smo se zabavali celo pot do Kamniške Bistrice.

Micka

Neshojeno melišče

Pet planincev PD IMP se je zbrala 12. 9. na avtobusni postaji. Cilj ture je bila Kočna, vrh v zahodnih Kamniških alpah. Z avtobusom smo se odpeljali do Kamniške Bistrice, kjer smo po obvezni kavi nadaljevali pot. Obeta se nam je lep dan, brez oblačka, za hojo že kar malo prevroč. Sprva vodi pot po gozdu do zatrepja doline, kjer stoji tudi tovarna žičnica, ki prevaža tovor na Kokrško sedlo. Nad zatrepom doline se mogočno dvigajo stene Kalškega grebena, Kogla in Brane. Pa tudi za navadne šodravce se je našla pot na Kokrško sedlo ali malo bolj divja čez Gamsov skret. Mi smo krenili na Kokrško sedlo. Sprva se vzpenja čez listnat gozd, ki pa kmalu preide v nizko grmičevje in rušje. Zadnji del poti je pa sploh gol. Ker smo stopili bolj hitro, smo bili v dveh urah že na sedlu. Po daljšem počitku v Cojzovi koči na sedlu smo nadaljevali pot proti Kočni. Pot pelje čez pobočja Grintovca in se nato še malo spusti na Dolce. Tam se začne odločilni vzpon. Najprej poteka po kamenju, kasneje pa preide na precej neshojeno melišče. Tako smo se tam kar precej mučili in potili, saj je bilo sonce točno nad nami. No, pa smo tudi to premagali in dosegli greben, ki se vleče med Grintavcem in Kočno. Od tam se je odprl pogled še na jezersko stran. Na poti do vrha nas je čakal še kamin, kjer smo morali nahrbtnike dati z ramen in jih porivati pred sabo. Pa smo tudi to premagali in kmalu smo bili na nič kaj prostornem vrhu. Pogled, ki se nam je ponujal, je bil res lep. Ko smo pomalicali in se odpočili, smo začeli sestopati. Sprva smo šli spet na greben, nato pa po zračni poti, ki vodi čez severno ostenje na Češko kočo. Poseben užitek je bil zadnji del poti, melišče. Kar samo je šlo navzdol. Po naporu nem sestopu smo si odpočili, nato pa nadaljevali pot proti Jezerskem. Pot je zelo prijetna, saj vodi vseskozi skozi gozd.

Aforizmi

● ● ●
Za življenje na veliki nogi niso toliko pomembni veliki čevlji, kot veliki strici.

● ● ●
Nobena vodilna osebnost ni tako nesposobna, da ji na njenem položaju ne bi mogli slediti še nesposobnejši.

● ● ●
Kolikor bolj nam teče voda v grlo, toliko dražje so tudi alkoholne pijače.

● ● ●
Ravno takrat, ko te jezik najbolj srbi, je najbolje, da ničesar ne blekneš.

● ● ●
Na svetu ni ničesar tako preprostega, da ljudje tudi tistega ne bi mogli zakomplisirati.

● ● ●
Mnogoženstvo se pri nas gotovo ne bi moglo uveljaviti. Le kdo pa bi si na vrat nakopal cel roj tašč.

● ● ●
Elektrifikacijsko bi bile najbolj donosne tiste reke, ki bi tekle dvosmerno.

● ● ●
Pred sleherno težko delovno nalogo bi se o njeni izvedbi pogovoril s svojimi nadrejenimi.

Delaj pa nato raje kar po svoje....!

Hvala za pomoč

Člani planinskega društva se kljub že dokajšnji časovni oddaljenosti še zmeraj vračamo nazaj k naši proslavi desetletnice in planinskemu taboru na Ključu. Resda smo skorajda vsi člani društva IMP tudi Impejevci po službeni povezanosti, vendar se zavedamo, da samo z dobro voljo vsega, kar si zastavimo kot člani društva IMP, le ne bi mogli izpeljati, če nam ne bi stale ob strani delovne organizacije, tozdi in sozd IMP. Ta je še zmeraj pokazal dokajšnje razumevanje za naše akcije. Še posebej dobrodošla pa nam je pomoč sozda in moralna podpora generalnega direktorja Franca Kumšeta ravno pri organizaciji in uspešni izvedbi tabora na Ključu, za kar mu društvo izreka posebno zahvalo, zahvaljuje pa se tudi vsem ostalim službam, ki so pomagale pri uspešni izvedbi tabora.

Obvestila Planinskega društva IMP

Planinci PD Ljubljana se bomo v soboto, 7. novembra 1987 zbrali na avtobusni postaji Ljubljana, peron 29. Od tu se bomo odpeljali z rednim avtobusom, ki odpelje iz Ljubljane ob 7.30 uri do Vrhnike. Na Vrhniki nas bo čakal vodja izleta Vrhnika — Ulovka — Zaplana, Franc Požar.

Vozne karte si kupi vsak sam v avtobusu.

Planinsko društvo IMP organizira 24. septembra izlet na Bohor. Vsi, ki se nameravate pohoda udeležiti, bodite ta dan ob 6. uri zjutraj pod uro na železniški postaji. Zaželeno je, da si že prej kupite povratne vozovnice. Hodili bomo približno 5 ur.

Čez Prag

Sedmega avgusta je PD IMP organiziralo tradicionalni pohod na Triglav. Kot je že v navadi, se je pohoda udeležilo veliko ljubiteljev planin. Letos nas je bilo okoli 70.

Tudi letos smo imeli možnost izbirati smer poti do Kredarice s Pokljuke ali iz doline Vrat. Tisti, ki smo se odločili za Vrata, smo se ob 6. uri zbrali na ljubljanski železniški postaji. Vreme ni bilo prav nič spodbudno, namreč že zjutraj je deževalo. Kljub slabemu vremenu se je večina vkrkala na vlak za Jesenice, ki je imel odhod ob 6.20 uri. Na Jesenicah se vreme ni nič izboljšalo, zato smo na redni avtobus proti dolini Vrat počakali ob kozarcih in pod streho. Ob 8. uri je skoraj poln avtobus krenil proti Mojstrani in nato proti dolini Vrat. Ko smo izstopili pri Aljaževem domu, je dež že prenehal. Ob 10. uri smo krenili proti Kredarici po tako imenovani poti »čez Prag«. Nad nami so se zopet začeli kopiciti temni oblaki in kmalu je začelo deževati. Skupina se je sprva držala skupaj, kasneje pa se je nekoliko raztepla. Grizli smo kolena in se počasi vzpenjali. Ko smo preplezali Prag, smo kmalu prišli do izvirkar. Tamkaj smo si privoščili kratkotrajni počitek, saj nas je od Kredarice ločil le še kosček poti. Do Koče smo dospeli ob dveh.

Planinke in planinci, ki so se odločili za lažjo, toda daljšo pot

s Pokljuke, pa so se med tem še vedno vzpenjali proti Kredarici. Pozno popoldan smo se vsi zbrali pri peči v domu. Zvečer je bilo po starem planinskem običaju veselo. Zjutraj nas je spet razočaralo vreme. Deževalo sicer ni, bilo pa je megleno in zelo mrzlo. Kljub temu smo se polni dobre volje podali proti vrhu. Po slabi uri hoje se je začelo jasneti. Ko smo pridobili še kakih ducat metrov nadmorske višine, nas je pozdravilo sonce. Ob stolpu se je pričela vsakoletna ceremonija — krst triglavskih zelencev. Po krstu smo se vsi več ali manj dobre volje začeli spuščati proti Dolici. Zakoračili smo v nepregledno morje megle pod nami. Hodili smo previdno, saj bi lahko vsak nepremišljen korak sprožil plaz kamenja. V koči smo se odpočili in začeli kovati plan za vzpon na zloglasne Hribarce. Po uri hoje smo tudi to oviro premagali in se začeli spuščati proti Triglavskemu jezeru. Megla se je porazgubila in zopet se je pokazalo sonce. Pri koči pa smo naleteli na skoraj nepremostljivo oviro — voda je poplavlila pot, tako da smo več ali manj uspešno iskali trde in suhe stopinje za naše čevlje.

Bilo pa je tudi nekaj nepredvidenega čofotanja po vodi. V koči se je kmalu začela priprava na dogodek dneva. Sveti obred se je začel, ko se je za mizo razporedil farovž: župnik, levi in desni ministrant, kuharica in kulturnik, za varnost farovža pa je skrbel rabelj. Novopečene visokogorske planince so posadili v prve klopi in jih klicali po imenu. Krščenci so poskušali odgovoriti na (ne)vsakdanja vprašanja. Sledilo je razočaranje in nezadovoljstvo župnika. Ugotovil je namreč, da se po njegovi fari širi kuga — imenovana neznanje. Zabož za takso se je hitro polnil. Ko se je krst končal, se je celotna elita preselila v koč.

Zadonela je pesem in veselili bi se še naprej, če ne bi ob desetih crknil agregat. Naslednje jutro je bilo sončno. Odpravili smo se še na zadnji del naše poti proti Savici. Med potjo smo se ustavili še v koči pod Bogatinom in na Komni. Ko smo prispeli v dolino, nas je pozdravila godba na pihala iz Bohinja. Počakali smo na avtobus in se vsi skupaj odpeljali proti Ljubljani.

Vsi planinci smo bili zadovoljni z izletom in smo se razšli z veliko bero vtisov, ki jih je napolnil Triglav.

A. P.

SESTAVIL MARKO BOKALIČ	GRADENI ELEMENT NAD OBRTINO	GRELEC CENTRAL. KURJAVE	GRŠKI BASNO- PISEC	DELAJSKI SVET	SLOV. PISATELJ (JOSIP)	KRILLO ZGRABBE	GRŠKI POTUJOČI PEVEC	VBOR V ZAPRT PROSTOR	VIŠINA POVAŠINE ČESA	PEVKA KRAŠEVEC	VELIK ANDSKI PTIČ
ZASTOPNIK											
EKSPLOZIV											
OBLIKA IMENA EDVARD				SPIKER KOZMOS VRSTA DETELJE							
MOČNATA JED							TAROK XXI ENOTA RTV PROGRAMA				
LANTAN			NEMŠKI IZUMITELJ PREMIJALEC V MOŠEJI					SVETOVNO MORJE	KOTOR SPOKOJ, TIŠINA		
GRŠKI POLOTOK						DOMSKI UČENEC OLTKIN FLOD					
AVTOHTONI PREBI- VALCI										ORGANSKO RALFA- BANJE SNOVI	IMP GLASNIK
STARO- GRŠKI PESNIK					OBISETEV OČE SPLET LAS						ROMULOV BRAT
		SREDOŽEM. GRMI- ČEVJE							ENAKI ČRKI KDOZ IGRA ROG		
		ANGLEŠKA POROČEV. AGENCIJA	DEL RTV NAPELJAVE	SCOTT ROMAN DELOVNA BOBA							
STRJENA KRI NA RANI							OZKA VISOKA STAVBA	NEMŠKI FIZIK VRH GLAVE			
TRAK ZA OBLI- KOVANJA						POŽETA NITVA GRŠ. GORA SAMOSTANOV					ŽUPAN POB FRANCOZI
VLAJNA ZA VRE- ČEVINO					GRŠKA PRESTOL- NICA						VRSTA HRASTA
PRIPO- MOČEK ZA TEHTANJE					SLOV. SLIKAR ČASOVNI PRISLOV						
AMERIŠKO M. IME					MEHANIČEM IZ VEČ KOLES						
VELIKA PISANA PAPIGA					KRAJ PRI KOPRU			KATRAN			